శ్రీరస్తు

శ్రీమతే విఖనసే నమః

శ్రీవైఖానససూత్రభాష్యకారేణ

శ్రీనృసింహవాజపేయయాజినా

ప్రణీతమ్

శ్రీ వైఖానస సూత్ర దర్పణమ్.

శ్రీ. ఉ. చ.

శ్రీనివాసభట్టాచార్యేణ పరిష్కృతం

శ్రీనారాయణం శేషాచార్యేణ

హేలాపురీవిరాజమాన

మంజువాణీముద్రాక్షరశాలాయాం

ముద్రాపయిత్వా

ప్రకటీకృతమ్

విజయతామ్

ఏతన్మూల్యం పాదరూప్యం.

1915.

శ్రీనివాసాయనమః

శ్రీమతేవిఖనసే నమః

శ్రీవైఖానస విద్వద్బృందమునకు ప్రణామసహస్ర పూర్వకమగు సవినయ విజ్ఞాపనము.—

ఐహికాముష్మికాపవర్గములకు శ్రౌతస్మార్త కర్మములె సాధనములై యున్నవి. వీటికి పదునెనిమిది గృహ్యసూత్రములు ముఖ్యాకరములై యున్నవి. సర్వసూత్రములయందును "ఆద్యత్వాత్సర్వసూత్రాణాం వైష్ణవత్వాచ్చసర్వశః" అను భృగువచనమువలన శ్రీ వైఖానస సూత్రము మొదటిదియనుటకు సందేహ మించుకయును లేదు.

ఇది "శ్లో॥ అల్పాక్షరమసన్దిగ్ధం సారవద్విశ్వతోముఖం
అస్తోభమనవద్యంచసూత్రం సూత్రవిదోవిదుః॥

అనునట్లు స్వల్పాక్షరములు కలదియు, నర్థవిశేషము కలిగియుండుటచే సర్వజనులకు తెలియు నవశ్యకముగ నుండెను. గనుకనే "సూత్రంవైఖానసాఖ్యంగహనమపి" యని యీగ్రన్థకర్త వ్రాసియున్నాడు. ఈసూత్రార్థము ను సర్వజనులు సులభముగా తెలిసికొనుటకై సూత్రదర్పణమను నీగ్రన్థము ప్రయోగరూపముగ రచించబడినది. దీని

నవలోకించినమాత్రమున సూత్రార్థము నిస్సంశయముగ తెలియదగియుండుటవలన నీగ్రంథమునకు దర్పణమను నామము సార్థకమయ్యెను.

శ్రీవైఖానస సూత్రభాష్యకర్తయును మాధవాచార్యపుత్రుడునగు శ్రీనృసింహవాజపేయయాజియే పిన్నవయసున అనగా క్రతుదీక్షకంటె పూర్వమున నీగ్రన్థమును రచియించుటచేత "నృసింహః" అని గ్రంథాదియందును "నృసింహవిరచితే" యని ప్రకరణాంతరములయందు నుచ్చరించెను.

ఇందులకు దృష్టాంతము లేమనగా ఒకటి-శ్రీసూత్రభాష్యమున పటలములుగ నెచ్చట వ్రాసెనో ప్రయోగదర్పణమున నచ్చటనే ప్రకరణములనునిర్ణయించెను. రెండు-సూత్రమున గూఢాభిప్రాయముగల యనేక స్థలములయందు భాష్యము ననుసరించియే ప్రయోగ మీగ్రన్థమున వ్రాయబడినది.

ముందు శ్రీ భాష్యాదిమధ్యాంతములయందువలె నీ గ్రంథాదియందు శ్రీరాముని నమస్కరించెను.

ఈగ్రన్థముమూడుప్రశ్నములవరకు శ్రీమార్గ రాం

పిచర్ల భట్టర్ కోదండ రామాచార్య పాకయాజులవారు సం
పూర్ణశ్రమతో సంపాదించి మాకు దయచేసిరి.

మరికొంతకాలమునకు అపర ప్రయోగ రూపమగు
పంచమప్రశ్నముగూడ వారిచేసంపాదింపబడినది. కానియీ
ప్రశ్నము సంపూర్ణముగా లభించుటవలన ప్రస్తుతమునము
ద్రింపించుట కనుకూలముగాకయుండెను. ఏమహాత్ములై
న ముద్రితములుగాని ప్రశ్నములనుగాని పంచమప్రశ్నాం
తమునుగాని దయచేసి పంపినయెడల మిగులసంతోషముతో
గ్రహించి ముద్రింపించగలము.

ఈపుస్తకముశ్రీవైఖానస గ్రంథసంపాదన తత్పరు
లగు శ్రీమాన్ దేవయజనం వేంకటరామాచార్యులవారిప్రే
రణచే ఉల్లిపాలెం గ్రామనివాసులగు శ్రీ. ఉ. వే. శ్రీమాన్
నారాయణం శ్రీరామాచార్యులవారి ద్వితీయపుత్రులగు శే
షాచార్యులవారి ద్రవ్యసహాయమువలన ముద్రింపించబడినది

ఇట్లు విబుధజనవిధేయుడు,
ఉ॥ చ॥ శ్రీనివాసభట్టాచార్యులు.

శ్రీయై నమః

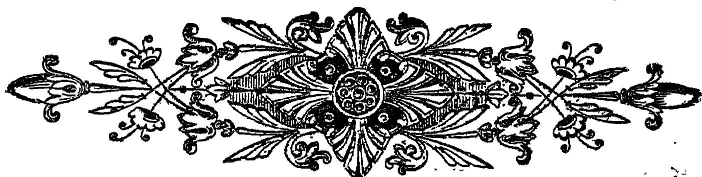
విజ్ఞాపనము.

సకలశాస్త్రసుప్రసిద్ధులగు శ్రీమద్విఖనోమహామునీంద్రులచే సకలజనోత్తరణమునకై రచియించబడిన శ్రీవైఖానసగృహ్యసూత్రము బోధాయనాది సూత్రకర్తలచేతను, మన్వాది స్మృతికర్తలచేతను, వాల్మీక్యాది మహాకవులచేతను, మరియు ననేకులచే ప్రమాణతమముగా నంగీకరించబడియు నీకలికాలమహిమచే మిగుల కార్శ్యమును పొందియుండెను. దీనిపునరుద్ధరణమునకై యనేకపండిత సహాయము ద్రవ్యసహాయము ముఖ్యావశ్యకములై యున్నవి. ఈ యుభయసహాయమునకై సకలవైఖానస మహీసురమండలము ప్రణతిసహస్రపూర్వకముగ ప్రార్థింపబడు చున్నది.

ఇట్లు విద్వజ్జనవిధేయులు,
ఉ.చ. శ్రీనివాసభట్టాచార్యులు,
శనివారప్పేట, ఏలూరు తాలూకా,
కృష్ణాజిల్లా.
దే॥ వేంకటరామాచార్యులు,
యీపూరు, అనంతవరంపోస్టు,
గుంటూరుజిల్లా.

ఈ గ్రంథము వలయువారు.—

పై విలాసములకు తమ విలాసమును తెలుగు లిపిన వ్రాసి తెప్పించుకొన వలయును.

— శ్రీనివాసాయనమః —

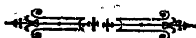
—* శ్రీమద్విఖనసమహాగురవేనమః *—

శ్రీ వైఖానస సూత్ర దర్పణే

ప్రథమప్రశ్నప్రారమ్భః

శ్లో॥ శ్రీలక్ష్మీవల్లభారమ్భాం విఖనోమునిమధ్యమామ్।
అస్మదాచార్యపర్యన్తాం వన్దేగురుపరమ్పరామ్॥

నత్వారామాఙ్ఘ్రికఞ్జంసురవరమకుటప్రోజ్జ్వలద్రత్ననిత్యజ్వాలామాలానవిత్రాస్ఫుటితమనఘ చిత్తాళిభిస్సేవ్యమానమ్ । సూత్రంవైఖానసాఖ్యం గహనమపిసమాలోచ్య సమ్యఙ్నృసింహాబోధార్థం బాలకానాం స్ఫుటమతిసులభం వక్తితద్దర్పణాఖ్యమ్॥

—*ఉపోద్ఘాతః*—

అథనిషేకర్తుసఙ్గమనగర్భాధానపుగ్ంసవనసీమన్త
విష్ణుబలి జాతకర్మోత్థాన నామకరణాన్నప్రాశనప్రవాసా
గమనపిణ్డవర్ధనచౌలకోపనయన పారాయణవ్రతబన్ధవిసర్గో
పాకర్మ సమావర్తనపాణిగ్రహణానీత్యష్టాదశ శారీరాస్స
గ్ంస్కారాః। బ్రహ్మదేవపితృభూతమనుష్యయజ్ఞా అహరహ
నుష్ఠేయాస్స్థాలీపాకః ప్రతిపక్షం, మాసిశ్రాద్ధం పిణ్డపితృయ
జ్ఞః ప్రతిమాస, మాగ్రయణమష్టకా చైత్ర్యాశ్వయుజీచ ప్రతి
సంవత్సర, మితిసప్తపాకయజ్ఞాః। అగ్న్యాధేయంసకృ, ద
గ్నిహోత్రం సాయంప్రాత, ర్దర్శపూర్ణమాసౌ పక్షంపక్ష,
మాగ్రయణేష్టిః ప్రతిమాసం చాతుర్మాస్యాసకృ, న్నిరూ
ఢపశుబన్ధః ప్రతివర్షం, సౌత్రామణిస్సకృ, దితిసప్తహవి
ర్యజ్ఞాః। అగ్నిష్టోమోఽత్యగ్నిష్టోమ ఉక్థ్యష్షోడశీ వాజపేయోఽ
తిరాత్రోఽప్తోర్యామ ఇతిసప్తసోమయజ్ఞాః। ప్రథమమగ్నిష్టో
మో యష్టవ్యోఽతిరాత్రో వేతి కేచిదిచ్ఛన్తి। వైఖానసా
నామేత ఏవ ద్వావింశద్యజ్ఞా ధర్మోక్త క్రమేణ కర్తవ్యాః।
నిషేకాద్యాజాతకా త్సగ్ంస్కృతో బ్రాహ్మణ్యాం తత్పతే
ర్జాతోమాత్ర స్తదనన్తరకర్మభి స్సగ్ంస్కృతః కాలో
పనీత స్సావిత్ర్యధ్యయనా ద్బ్రాహ్మణో వేదమధీత్య కృ
తపాణిగ్రహణో గృహస్థః పాకయజ్ఞయాజీ శ్రోత్రియ ఆహి
తాగ్నిశ్చ హవిర్యజ్ఞయాజ్యనూచానస్సోమయజ్ఞయాజీ భ్రూ

ణ ఏతత్సర్గస్యాకారసంయుక్తో నియమయమవాన్ఋషికల్ప స్సషడంగ చతుర్వేదపారాయణ తపోయోగతత్పరఋషి నారాయణపరాయణో నిర్ద్వన్ద్వోమునిః పూర్వసర్గస్యాకా రాదుత్తరసర్గస్యాకారో వరీయానితివిజ్ఞాయతే॥

ఇతిశ్రీవైఖానస సూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే ప్రథమప్రశ్నే ఉపోద్ఘాతః ప్రథమప్రకరణమ్॥

—* శౌ చ వి ధిః *—

అథచతుర్ణా మాశ్రమిణామాచార స్సూర్యోదయాత్ప్రాగేవముహూర్తే బ్రాహ్మేప్రబుద్ధశ్శోచ్యాథాయ హరి హరిహరిరిత్యుచ్చార్య గ్రామాత్ప్రాచీముదీచీంనైరృతీంవా దిశంగత్వా తృణైఃభూమిమన్తర్ధాయ వాససాశిరః ప్రావృత్య నిష్ఠీవనోచ్ఛ్వాసవర్జితోఽహ్నిసన్ధ్యయో శ్చోదఙ్ముఖోరాత్రౌదక్షిణాముఖో దక్షిణకర్ణధృత యజ్ఞోపవీతో వినూత్రోత్సర్జనం కుర్యా త్తతోగృహీతశిశ్న శ్శోచ్యాథాయ గన్ధలేపక్షయకరం శౌచంకుర్యా న్మృదంగృహీత్వోద్ధృతతోయేన క్రమాన్మూత్రపురీషయో శ్శిశ్నేద్వి హస్తయోః ప్రత్యేకంద్విః, గుదే షడ్వామకరేదశ తథోభయోః కరయో ర్మృదం దత్వా బ్రహ్మచారీ గృహస్థశ్చనాభేరథో వామేన తదూర్ధ్వం దక్షిణేనచపాణినా శౌచం కుర్యాద్వానస్థ సన్యాసినో రేతద్ద్విగుణంభవతి సమ్మృజ్జలేనపునః పాదౌహస్తౌ చప్రక్షాళ్యతతో యథావిధ్యాచమనం కృత్వా

దన్తధావనమ్.

హస్తౌజాన్వంతరాకృత్వా తిక్తంకటుకషాయంవా ద్వాదశాఙ్గులాయామం దన్తకాష్ఠ * మాయుర్బలమితిగృహీత్వా పాలాశకార్పాసౌహిత్వా ప్రతిపద్దర్శ నవమీషష్ఠీ చతుర్దశ్యష్టమ్యేకాదశీషు భానువాసరే శ్రాద్ధదినేషుచ హిత్వా నిత్యంకుర్యా త్కాష్ఠానామలాభే ద్వాదశగణ్డూషైర్వి శుద్ధ్యతి॥

—* నిత్యస్నానమ్. *—

అథ పవిత్రపాణిస్స్నానంకుర్యా దభిషేకందివ్యంవా యవ్యమాగ్నేయం గుర్వనుజ్ఞేతి పఞ్చవిధం నద్యలాభేతటాకే తదలాభేకూపేవా స్నాయాత్ప్రాఙ్ముఖ ఉదఙ్ముఖోవాఽఽచామత్యామణిబన్ధాత్పాణీ ఆజానోః పాదౌచ దక్షిణాదిప్రత్యేకంప్రక్షాళ్య జలస్థలేష్వాసీనః ఫేనబుద్బుదరహిత మవిచ్ఛిన్నముదకం గోకర్ణాకృతిహస్తేనాదాయ తలాదిక్రమేణప్రదక్షిణం బ్రాహ్మదైవార్షపైతృకతీర్థాని జ్ఞాత్వా బ్రాహ్మేణతీర్థేన త్రిఃపిబేత్ తతోఙ్గుష్ఠమూలేన ద్విరోష్ఠౌపరిమృజ్యాగ్నిర్వాయుప్రజాపతిసూర్యేన్ద్రాః క్రమేణాఙ్గుష్ఠాదీనాం దేవతాభవం త్యఙ్గుష్ఠప్రాజాపత్యాభ్యాంముఖంమార్ష్టి

---

*ఆయుర్బలంయశోవర్చః ప్రజాంపశువసూనిచ। బ్రహ్మప్రజ్ఞాంచమేధాంచ త్వంనోదేహివనస్పతే॥

గ్నేయమైత్రాభ్యాంచక్షుషీ, ఆగ్నేయవాయవ్యాభ్యాంనాసి
కే, ఆగ్నేయైంద్రాభ్యాంశ్రోత్రే, భుజౌ చాగ్నేయేన, హృద
యంసర్వై,ర్నాభిమాగ్నేయేన,ప్రత్యవయవమపస్స్పృష్ట్వా
జఙ్ఘయోర్వామేపార్ణావప్యభ్యుక్ష్య సర్వాఙ్గుళిభిర్మూర్ధా
న మిత్యమంత్రక మథసమంత్రక మిన్ద్రోహముభాభ్యామి
తిహస్తావాపఃపాదావితి పాదౌచప్రక్షాళ్యాపఃపునంత్విత్యా
చమనంకరోతి కేచిదృగ్వేదఃప్రీణాతు యజుర్వేదఃప్రీణాతు
సామవేదఃప్రీణాత్వితి బ్రాహ్మణోహృదయంగమాః క్ష
త్రియఃకణ్ఠగా వైశ్యాస్తాలుగాశ్చ త్రిరపఃపీత్వాఽథర్వవే
దఃప్రీణా త్వితిహాసవేదఃప్రీణాత్వితి కపోలేస్పృష్ట్వా చంద్ర
మా ఇతిముఖంమార్ష్టి మహేశ్వరఇతిమూర్ధాన మాది
త్యస్సోమఇతి చక్షుషీ దిశఇతిశ్రోత్రే వాయురితినాసికే
ఇంద్రఇతిభుజౌ విష్ణురితిహృదయ మగ్నిరితినాభిం పూర్వో
క్తాఙ్గుళిభిస్స్పృష్ట్వాఽపోనమస్కృత్యా వగాహేదథామం
త్రిస్నానం పిహితనాసాకర్ణస్తూష్ణీంనిమజ్జ్య జలైర్మృ
దాచ యావదమనశ్శజ్యం గాత్రశుద్ధింకృత్వాఽన్యంవ
స్త్రం పరిధాయాదశాత్సూదితమితినిర్ణిజ్య గాయత్ర్యాప్రా
గ్దశ ముదగ్దశంవాఽఽస్తీర్య శుష్కేగాయత్ర్యాఽఽదదీ
తాథమన్త్రస్నాన మిదమాపఃప్రవహతేతి తీర్థాన్తికమ
భిగమ్య హిరణ్యశృఙ్గమితివరుణంనమస్కృత్యాపఃపునాత్వి
తి సమృదోదకేనాభ్యుక్షయే దమంత్రకేప్యేవం మంత్రం

వినాప్యోక్షయే దిదమాపళ్శివాఇతివిగాహ్య స్నాత్వాపునరా
చమ్య వస్త్రపరిధానాది శుష్కగ్రిహణాంతంపూర్వవత్ ॥

—* నైమిత్తికస్నానమ్. *—

అథ నైమిత్తికస్నాన మిదం బ్రహ్మపునీమహాఇతి
సౌవర్ణం రాజతం దర్భైః కృతం వా పవిత్రం గృహీత్వా బ్రహ్మ
పునాత్వి త్యనామికాయాం ధృత్వా శతధారమితిజలమాదా
య పయస్వతీరోషధయఇతిత్రిరాచమ్య నమోంతైర్మహా
వ్యాహృతిభి రాదిత్యముపస్థాయ చిత్పతిరిత్యాదిభి స్త్రిభి
ర్మంత్రై రుపాన్త్యానామికాభ్యాం మృత్సహితోదకేన ప్రద
క్షిణం త్రిరావృత్య శిరోమాష్ట్ర్వ్య పోహిరణ్యపవమానైః
ప్రోక్ష్య పునరాదిత్యముద్వయంతమసఇత్యుపస్థాయ మహా
వ్యాహృత్యాజలమభిమంత్ర్య కర్ణౌనాసాపుటేపిధాయ న
ద్యాం స్రోతోభిముఖో దేవాలయసమీపేతదభిముఖ స్తటాకే
సూర్యాభిముఖశ్చ స్నాత్వా ఋతంచయాసుగంధాఇత్యే
తాభ్యాం త్రిరావర్తయన్నఘమర్షణం కృత్వా ధౌతంపరి
ధాయార్ద్రం ప్రిమృజ్య సర్వంపూర్వవత్కుర్యా ద్వస్త్రని
ష్పీడనం తర్పణాం తే భవతి యది తటాకాదిషు స్నానం కుర్యా
త్తటాకేపఞ్చమృత్పిణ్డాన్ కూపే త్రీన్ జలకుంభాన్ బహిర్నిః

—*అశక్తస్నానాని. *—

క్షీనస్య స్నానం దేవం ఘటోదకాదిష్వభిషేక ముత్తరాయ

ణమధ్యే సాతపవర్షణస్నానందివ్యం వాయునీతైర్గవాంపాదోద్గతైర్ధూళిభిర్వాయవ్యం శ్రోత్రస్యాత్రాదిభస్మనాప్రోక్షణమాగ్నేయం గురోరనుజ్ఞాపూర్వకంప్రోక్షణంచేద్గుర్వనుజ్ఞేతి పంచవిధమ్॥

—* అథసముద్రవిశేషః. *—

" నమస్తేవిశ్వరూపాయ నమస్తేవిశ్వయోనయె, నమోహిరణ్యశృఙ్గాయ నదీనాంపతయేనమః" ఇత్యవగాహ్య "విశ్వాచీచఘృతాచీచ విశ్వయోనేవిశాంపతే। సాన్నిధ్యంకురు మే దేవ సాగరేలవణాంభసి" ఇతినమస్కృత్య పిప్పలాదాత్సముత్పన్నే కృత్తేలోకభయంకరి। పాషాణం తేమయాదత్తమాహారార్థంప్రకల్పిత "మితిపాషాణందత్వా సర్వరత్నమయశ్రీమన్ సర్వరత్నాకరాకర। సర్వరత్నప్రధానత్వం గృహాణార్ఘ్యం (మహోదధే) నమోస్తుతే" ఇత్యర్ఘ్యం దత్వా పూర్వవద్వస్త్రనిర్ణేజనాది। తర్పణకాలేపిప్పలాదం కణ్వంకృతాంతం జీవితేశ్వరంకాళరాత్రింమన్యుంవిద్యామహాశ్చతర్పయామీతి తర్పయిత్వా సర్వంపూర్వవత్కుర్యాత్॥

---* ఊర్ధ్వపుండ్రవిధిః *—

అథపర్వతాగ్ర సిన్ధుతీరనదీతీర ధర్మక్షేత్రతులసీమూలస్థిత మృదోర్ధ్వపుండ్రంధారయె న్మృల్లక్షణంతు శ్యామం

శాంతిదం రక్తంవశ్యకరం పీతంశ్రీకరం శ్వేతంవైష్ణవం వై ష్ణవానాం శ్వేతమేవ పుష్టిదోఙ్గుష్ఠ ఆయుదోఽమధ్యమోఽన్న దోఽనామికాముక్తిదాతర్జనీ త్యేతైర్యథాకామం లలాటా దిషు సచ్ఛిద్రాణి మధ్యే శ్రీచూర్ణయుతా న్యూర్ధ్వపుండ్రా ణి కేశవాదిద్వాదశ నామభిర్మూర్ధని ద్వాదశాక్షరేణచ ధారయేత్॥

—* సంధ్యావందనమ్ *—

అథపవిత్రపాణిః కృతప్రాణాయామః సంధ్యాముపాసిష్య ఇత్యుక్త్వా ప్రాతఃసూర్యశ్చేత్యాదినాఽఽచ మ్యా పోహిష్ఠాదిభిఋగ్భిః ప్రోక్ష్యాంజలినాజలంగృహీత్వా గాయత్ర్యాఽభిమంత్ర్యసూర్యాభిముఖంవిక్షిప్యాసావాదిత్యో ఇతిప్రదక్షిణంకృత్వా శుచౌదేశ ఆసీనః ప్రాణాయామంకృ త్వాఽఽయాత్వితి సావిత్రీంప్రశంస్య ధ్యాత్వా తిష్ఠన్నష్టా పరాంజప్త్వోత్తమఇత్యుద్వాస్యమిత్రస్యేత్యాదిభిరాదిత్యము పస్థాయ మధ్యాహ్నే ప్రాణాయామాది పూర్వవదాపఃపు నంత్వి త్యాచమ్యోపస్థానకాల ఉద్వయంతమసఇత్యుపస్థా య సాయమగ్నిశ్చేత్యాదినాచమ్య పూర్వవదుపస్థానకాలే యచ్చిద్ధితఇత్యుపస్థాయానంతర ముదితార్కమితిప్రాతరై న్ద్రీందిశం పశ్చిమార్కమితి సాయంవారుణీం దిశముపస్థా య సంధ్యాయైనమఇత్యాదిభిశ్చతుర్దిశం ప్రాతరైంద్రా దిసాయంవారుణాది చోపస్థాయేంద్రాదీన్నమోంతైస్తత్త

న్నామభిరుపస్థాయ ప్రమీతపితృకశ్చేత్ప్రాచీనావీతీ దక్షిణాముఖః పిత్రాదీనుపస్థాయోపవీతీ తూర్ధ్వముఖో బ్రహ్మాణముత్తరాభిముఖో నారాయణాదీనుపతిష్ఠేత్॥

ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే ప్రథమప్రశ్నే ద్వితీయప్రకరణమ్

—* తర్పణమ్ *—

అథాచమ్య కౌరుక్షేత్రమిత్యపోనమస్కృత్య మహావ్యాహృత్యాభిమంత్ర్య కూప్యాదీన్నారాయణాదీన్దైవేన భూపత్యాదీన్బ్రాహ్మేణ విశ్వామిత్రాదీనార్షేణోర్త్ర్యదకాదీన్పైతృకేణతర్పయిత్వా పూర్వస్యాందేవేభ్య ఉత్తరస్యామృషిభ్యస్తర్పయిత్వాయథాదిశమింద్రాదీనాదిత్యాదిగ్రహాంశ్చతర్పయిత్వా యావంతోజలార్థినఇతిజలం విసృజ్యాచమేత్॥

—* బ్రహ్మయజ్ఞః *—

శుద్ధేదేశేదర్భాన్నాస్తీర్య* బ్రాహ్మ్యమాసనమాస్థాయ బ్రహ్మాంజలింకృత్వాబ్రహ్మయజ్ఞేనయక్ష్యఇతిసంకల్ప్య విద్యుదసీతిజలమభిమృశ్య వ్యస్తాంసమస్తాంచసావిత్రీంజప్త్వా ఇషేత్వోర్జేత్వాదీంస్త్రీననువాకాన్ ప్రశ్నంవాధీత్య కాణ్డర్షీన్తర్పణంకృత్వా సౌరీభిరగ్భిరాదిత్యముపతిష్ఠేత్। అథ

క్తశ్చేత్పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య తతోదేవాదివైష్ణవం జప్త్వా దివ్యంవాయవ్యమాగ్నేయం మన్త్రస్నానంవాకృత్వాచమనాదిసర్వంకుర్యాత్।

—*పంచతీర్థలక్షణం*—

దక్షిణహస్తతలే పఞ్చతీర్థాని కనిష్ఠమూలందైవం సర్వాఙ్గుళిమూలాగ్రమార్షం తర్జన్యంగుష్ఠయోర్మధ్యం పైత్రకమఙ్గుష్ఠస్యమూలంబ్రాహ్మం మధ్యమాగ్నేయం దైవేనదైవమార్షేణార్షం పైత్రకేణ పైత్రకం బ్రాహ్మేణ బ్రహ్మతర్పణ మాగ్నేయేనాభ్యుక్షణంచకరోతి ఉపవీతీదైవంనివీతీచార్షం ప్రాచీనావీతీపైత్రకంచకుర్యాత్॥

ఇతిశ్రీవైఖానస సూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే ప్రథమప్రశ్నే సంధ్యాదిప్రయోగ స్తృతీయప్రకరణమ్॥

---

*బ్రాహ్మాసనలక్షణం మరీచిరాహ॥ దక్షిణపాదమూర్ధ్వం వామపాదమధఃకృత్వా జాన్వన్తరేతదంగుష్ఠౌ నిగృహ్యేతిబ్రహ్మాంజలిలక్షణంమనుః॥ సంహత్యహస్తావధ్యేయం సహిబ్రహ్మాంజలిస్స్మృతః ॥ గృహ్యసూత్రేనవమప్రశ్నే ॥ ఓం భూస్తత్సవితురోంభువోభర్గోదేవస్యోగ్ంసువధీయోయోనఇతి పచ్ఛోవ్యస్తామోం భూర్భువస్తత్సవితురోగ్ంసువధీయోయోనఇత్యర్ధర్చామోం భూర్భువస్సువస్తత్సవితురితి సమస్తాంచసావిత్రీంజప్త్వేతి॥

—* పుణ్యాహవచనమ్. *—

అథసర్వేషు సగ్గ స్థారేషుపుణ్యాహంకుర్యా త్పంచశోత్రి యానాహూయోదపాత్రంధారాస్వేత్యద్భిరాపూర్యేదమాప శ్శివాఇత్యభిమృశ్య సర్వతీర్థాన్యభ్యర్చ్య బ్రాహ్మణాన్ప్రాఙ్ముఖాన్వాఽనయిత్వా స్వయముదఙ్ముఖస్సుపుణ్యాహంకరోమీ తిసఙ్కల్ప్య స్వస్తిసుప్రోక్షితమ స్త్వితిపుణ్యాహప్రదేశమ భ్యుక్షయే ద స్త్వితివాచకాః ప్రజాపతిఃప్రియతామిత్యుక్తే తథైవప్రతివాచకావదేయుః శామ్యంతుఘోరాణీ తిత్రిజల స్రావయే ద్దైవికమత్తో దేవాఇత్యగ్రం జాతకంసంత్వా సించామీత్యగ్రం మృతకంశుచీవో హవ్యేత్యగమత్రద్దైవి కశబ్దేనశుభకర్మోచ్యతే సర్వేషుపుణ్యాహేషుదర్విణోదా ద్యృచస్సర్వేవదేయు ర్మంత్రాంతేయజమానస్యకరస్యేక్షతా రోపణం యజమానఃకరకంధారయన్ పురస్తాత్పాత్రంనిక్షి ప్య తస్మిన్ప్రతిమంత్రంసర్వశబ్దాద్యైః ప్రియన్తామిత్యన్తై జలంస్రావయిత్వా ప్రతివచనంవాచయేత్పుణ్యాహమ స్త్వి త్యాదీనామస్త్వంతః ప్రతివచనం శివాఋతవస్సంత్విత్యాదీ నాంక్రమేణ సంతుభవంత్వ స్త్వితిప్రతివచనం యత్పుణ్యం స్వ స్తినఋధ్యాస్మేత్యంతం సర్వేవదేయు ర్యజమానోఽనం తరం రౌహిణాయ కాశ్యపాయ కేశవసుతాయ వాసిష్ఠీసు తాయ దేవదత్తశర్మణే మహ్యమస్మిన్కర్మణిఓంపుణ్యాహం భవన్తోబ్రువ న్త్వితివదే త్తదేవా స్త్వంతం। ప్రతివాచకావదే

యుః తత్తన్మంత్రాం తైస్త్రిర్వాచన మాపోహిరణ్యపవ మానైః పుణ్యాహజలేన సాచార్యాః ప్రతివాచకా యజమా నం ప్రోక్షయేయుః స్వాంకృతోసీతి దక్షిణాకాలే జ్ఞాపితే యజ మానో దక్షిణాం దక్షిణేన హస్తేనాచార్యాదిభ్యో దద్యా దేవం సర్వత్ర దక్షిణాదానే స్వదక్షిణేన హస్తేన దద్యాత్॥

ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే ప్రథమప్రశ్నే పుణ్యాహప్రయోగ శ్చతుర్థప్రకరణమ్.

——* ఆఘారసమ్భారలక్షణమ్. *——

అథాగ్న్యాయతనం ప్రాగానతేచోత్తరానతే ద్వైవికం దక్షిణానతే పశ్చిమానతే వా పైతృకం శుచౌ దేశే చతుర్దిక్షం చతుర్హస్తం గోమయేన మణ్డలం కల్పయిత్వా తత్ర ద్వాత్రిం శదఙ్గుళవిస్తారాయామం ద్వ్యఙ్గుళోన్నతం యథాలాభోన్న తం వా సైకతం స్థణ్డిల మగ్న్యాయతనం భవతి ప్రతిదిక్పఞ్చదశ పరిస్తరణబర్హిషో ద్వాత్రింశదఙ్గుళాయతాస్స్థణ్డిలే ష ట్త్రింశదఙ్గుళాయతాః కుణ్డే తదాయామా ఏకాఙ్గుళపరిణా హా నిర్వ్రణా నిర్వక్రాః పరిధయః పఞ్చదశదర్భైర్దక్షిణా వర్తగ్రన్థియుతం చతురఙ్గుళాగ్రం ద్వ్యఙ్గుళగ్రన్థిం ద్వితాలా యామం ప్రోక్షణకూర్చం తద్వద్ద్వాదశాఙ్గుళాయామం పవిత్రం తదాయామా హోమసమిధః పాలాశాశ్వత్థఖాదిరాదియజ్ఞవృ క్షజాతాః సత్వచ అస్వయంశుష్కాః వ్రణక్రిమి లేపహీనాః భ

వన్తి ప్రణీధిస్రువాదీని శ్రౌతోక్తలక్షణాన్వితాని గ్రాహ్యాణి అగ్నేరుత్తరతః ప్రాగగ్రాన్దర్భానాస్తీర్య తేషు ప్రణీధ్యాదిపాత్రాణి సమిద్దర్భాదీంశ్చ సంభారాన్ద్వంద్వం దైవికే దక్షిణతః పశ్చిమాగ్రేషు దర్భేషు ప్రత్యేకం పైతృకే సమ్భరతి గృహస్థస్య నిత్యహోమార్థమగ్నిశరణే మృదా చతుర్దిశం ద్వాత్రింశదఙ్గుళ్యాయతాం చతురఙ్గుళివిస్తారాం ద్వ్యఙ్గుళోన్నతామూర్ధ్వవేదిం చతురఙ్గుళివిస్తారోన్నతాం తత్పరిగతామథో వేదిం చ కృత్వా మధ్యే నిమ్నం షడఙ్గుళమౌపాసనకుణ్డం కుర్యాద్వనస్థస్య శ్రామణకాగ్నికుణ్డమాఘారవిశేషశ్చ ధర్మే వక్ష్యతే॥

—* ఆఘారః *—

అథాఘారవిధానం కర్తా ప్రాఙ్ముఖో బ్రాహ్మమాసనమాస్థాయ ఏతోన్వింద్రఖిత్యగ్న్యాయతనం ప్రోక్ష్య మయి దేవాదిచతుర్భిశ్చతుర్దిశం చతురశ్చతురో దర్భాన్నిక్షిప్యోద్ధన్యమానమితి మధ్యేన్ద్రాపరయమాగ్నేయనైరృతసోమేశానవాయవ్యేషు పైతృకే తు మధ్యాపరేన్ద్రయమనైరృత్యాగ్నిసోమవాయవ్యేశానేషు ఖనతి ఖననక్రమేణ పూతహ్యాత ఇతిషళ్లేఖా లిఖిత్వాఽప్టాబన్ధమితి వక్రితం దర్భం దక్షిణపశ్చిమయోరవాన్తరదేశే నిరస్యాప ఉపస్పృశేత్ రౌద్రరాక్షసనైరృతపైతృకచ్ఛేదనభేదనతాడనఖననసనిరసనావఘ్రాణాత్మాభిమర్శనాని చ కృత్వా సర్వత్రాప ఉపస్పృశేదితి శ్రౌతే దర్శ

నాన్లేఖాగాయత్ర్యాప్రోక్ష్య జాతవేద ఇత్యరణింగృహీత్వా తేనైవాగ్నింమథిత్వా లౌకికంవాదాయాహరేత ఘృతప్రతీక ఇత్యగ్నింప్రజ్వాల్యా యదాఽఇతి ప్రణమ్యోపావరోహేతి కుణ్డే స్థణ్డిలేవానిధాయ సమిదారోపితశ్చేదుపావరోహేతిస మిధమాధాయాగ్న ఆయాహ్యాయంత ఇతి ప్రజ్వాల్య మయిగృహ్ణామీత్యభివన్ద్య కర్మణేవామితి కరౌ ప్రక్షాళ్యేదమాపశ్శివా ఇత్యభిమన్త్ర్యాదితేనుమన్యస్వేత్యాదిభిశ్చతుర్భిః నైఋత్యాద్యాగ్నేయాన్తం నైరృత్యాదివాయవ్యాన్తం వాయవ్యాదీశానాన్తం ఆగ్నేయాదీశానాన్తంపరిమృజ్య పైత్రృకేవిపరీతం పరిమృజేద్గాయత్ర్యా వేదిఃప్రోక్ష్యోంభూపతేభువనపత ఇతి బ్రహ్మసోమరాజావృత్విజౌ వరయిత్వా బ్రహ్మాణంత్వావృణీమహ ఇతి బ్రహ్మవరణంసోమగ్ంరాజానంత్వావృణీమహ ఇతి సోమవరణంకృత్వా తాభ్యామహాంభూపతి రిత్యుచ్యమానే బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామిసోమప్రోక్షిష్యామీత్యుక్త్వా ప్రోక్షేత్యుక్తేప్రోక్షయేత్॥

ఇతిశ్రీవైఖానససూత్రదర్పణె నృసింహవిరచితే ప్రథమప్రశ్నే పఞ్చమ ప్రకరణమ్॥

—* ష ష్ఠ ప్ర క ర ణ మ్ *—

ప్రాగ్రాత్రోప్తెక్షుణ్యాం జలమాదాయ పవిత్రేస్థ ఇతి వేద్యాంబర్హిషస్సమిధస్స్రుచశ్చనిధాయ పరశురసీతిప్రో

త్యుసమిధో ముక్త్వబన్ధాః కృష్ణాసీతి వేదిరసీతి వేదింస్పృగ్భ్య ఇతి
స్రువాదీన్సన్కృన్తత్త్రీణిద్విస్తూష్ణీం ప్రోక్ష్య దివే త్వేతి బహిర్
షోగ్రమన్తరిక్షాయ త్వేతి మధ్యం పృథివ్యై త్వేతి మూలం ప్రో
క్ష్య పోషాయ త్వేతి గ్రన్థిం ప్రత్యభ్యుక్ష్య స్వధా పితృభ్య ఇతి
ప్రాచీనావీతీ దక్షిణస్యాం వేద్యాం ప్రోక్ష్య ప్రోక్షణీశేషమూ
గ్భ్ర్వేతి పశ్చిమవేద్యాముత్తరాన్తం నినీయ యజ్ఞోపవీత్యప
ఉపస్పృశ్యోక్షాభ్యామితి పాణీ ప్రక్షాళ్య పూషాత ఇతి బహిర్
గ్రన్థిం విస్రజ్యాదిత్యవ్యంజనమసీత్యామూలాదగ్రాన్తమభి
మృశ్యాపరేణ వేదిమథస్తాదుత్తరాగ్రమూర్ణామ్రదసమితి
యావదర్థం దర్భానాస్తీర్య స్వాసస్థమితి ప్రాగగ్రం స్వా
సనార్థమేకం నిధాయ విష్ణాస్తూపోసీతి ప్రాచ్యాం దక్షిణత
ఇతి దక్షిణస్యాముత్తరత ఇత్యుత్తరస్యాం పశ్చిమత ఇతి ప్ర
తీచ్యాం స్థణ్డిలేఽథస్తాత్కుణ్డాద్ద్వితీయవేద్యామాస్తీర్య ప్రా
గ్భర్హిష ఉత్తరాగ్రమూర్ధ్వం కరోతి పైతృకే దక్షిణాగ్రం ప్ర
తీచ్యామూర్ధ్వం కరోతి గన్ధర్వోసీత్యాదిభిః పశ్చిమదక్షిణో
త్తరేషు క్రమేణ పరిధీన్పరిదధాతి ప్రతీచ్యాముత్తరాగ్రమూ
ర్ధ్వం కరోతి పైతృకే దక్షిణాగ్రమూర్ధ్వం కరోతి సూర్యస్త్వే
తి ప్రాచ్యామధో వేద్యాం కూర్చేనాపః పరిషిచ్య సూర్యమేవ
పరిధిం కల్పయిత్వాహవనీయమభిమన్త్రయతీత్యేకే। ఉపరిష్టా
దిత్యుపరిష్టాదథస్తాదిత్యధస్తాదభిమన్త్ర్య వీతిహోత్రమితి సమి
ధావగ్నిశయోర్దిశో రూర్ధ్వాగ్రే నిదధాతి పరిస్తీర్యమి

త్వాపరేణతీర్థేన నైర్ఋత్యాద్యుదగన్తం పరిషిచ్య సృతాసీతి దక్షిణేప్రాగన్తం ఘృతాసీతిపశ్చిమఉదగన్తం ధృవాసీత్యుత్తరేప్రాగన్తం తరుణాసీత్యాగ్నేయాదీశానాన్తం పునఃప్రదక్షిణమాగ్నేయాద్యన్తంపరిషిచ్య వానస్పత్యోసీతిపరిణిధ్యోఃప్రక్షాళనంకృత్వా పృథివ్యాపఇతిపృథివీంమనసాధ్యాత్వా సాక్షతైరద్భిరాపూర్య వసూనాంపవిత్రమసీతి మన్త్రావృత్త్యా ప్రణీధ్యోరుదగగ్రేపవిత్రాఖ్యకూర్చేనిక్షిప్య పర్యావర్త్యదక్షిణపాణినాగ్రమితరద్వామేనగృహీత్వాదేవోవస్సవితేతిత్రిరుత్పూయ యథాపూర్వన్నిధాయ బ్రహ్మన్నపఇతి సోమాపఇతి బ్రహ్మసోమావృత్విజావేక్ష్యోంప్రణయేతి తాభ్యామనుజ్ఞాతః కోవఇతిప్రణీయవేద్యాందక్షిణోత్తరయోర్నిధాయ సంవిశన్తామితిప్రణీత్యాబ్రాహ్మేణదైవేనచతీర్థేన జలగ్ంసగ్స్రావ్యస్రుచశ్చోత్తానాని కృత్వాగాయత్ర్యాప్రోక్షయేత్॥

ఇతి శ్రీవైఖానస సూత్రదర్పణే నృసింహ విరచితే ప్రథమప్రశ్నే షష్ఠప్రకరణమ్॥

—* సప్తమప్రకరణమ్. *—

భూస్స్రువమితిస్రువంగృహీత్వా భూస్స్రుచమితిస్రుచం భూర్జుహూమితిజుహూం భూరుపభృతమిత్యుపభృతంచగృహీత్వా వపిషేషేఅధినాకఇతి పశ్చిమవేద్యాధస్తాత్సమిధాని

ధాయాంహినఇతిస్రువాదీన్ ప్రక్షాళ్య నిర్దగ్ధమిత్యుల్ముకేన
పర్యగ్నింకృత్వా నిష్టప్తమితిపునఃప్రతితప్య వర్షిష్ఠయోరు
పరినిదధ్యా దదితిరసీత్యాజ్యస్థాలీమాదాయ భూతకృతస్థే
త్యంగారముపవేషేణోదంచంనివర్త్య సగరాస్థేతివిన్యస్య
మహీనామితిపచతి వసూనాంపవిత్రమితిపవిత్రంనిధాయ పూ
ర్వవద్దేదోవ ఇతి పునరాహరంతిత్రిరుత్పూయాజ్యస్థాల్యాక్తంభ
స్త్ర వేదేనేదంవిష్ణురితిసంశోధ్యోదగుద్వాస్యాఙ్గారాన్ ప్ర
త్యూహ్యోద్భవస్థాదహమితి బర్హిర్దగ్ధ్వాఽఽజ్యస్యాన్తః
ప్రదీప్య గాయత్ర్యాదక్షిణతోఙ్గారంనిరూహ్య తమైవచరు
స్థాలీమధిశ్రిత్య దర్భైఃపక్త్వాఽవతారయతి పవిత్రేణాజ్య
మస్మిన్ పాత్రే త్రిరుత్పూయ ఘర్మోఽసీతి పవిత్రగ్రన్థిం వి
స్రస్యోత్తరమపరం నిధాయాద్భిః ప్రోక్ష్యాదాయాప్యాయ
న్తామిత్యగ్నౌ ప్రహరతి చరుం లౌకికాగ్నావాపక్త్వాఽఽ
ఘారాగ్నౌ మహీనాం పయఇత్యధిశ్రిత్య దర్భైస్సంస్కా
ర్య త్రిరుత్పూయావతారయతి సమిదగ్రం ఘృతాక్తం వీతి
హోత్రమితి వాయవ్యామగ్నౌ స్థాపయిత్వా దేవస్యత్వేతి
స్రువేణ హోమ్యం ద్విధా విహరతి దక్షిణప్రణిధౌ బ్రాహ్మే
ణ తీర్థేన ప్రజాపతి పురోగాంస్తత్తన్నామ్నా ద్వితీయా
న్తేనావాహయామీత్యావాహ్య తథోత్తరప్రణిధావగ్న్యాదీన్
దైవేన తీర్థేనావాహ్యావాహనక్రమేణాజ్యస్థాల్యాం స్రువే
ణాజ్యముద్ధృత్య దక్షిణభాగే ప్రజాపత్యాదీనాముత్తరే

గ్న్యాదీనాం జుష్టంనిర్వపామీతి చతుర్థ్యంతైస్తత్తన్మామభి నిర్వాపం కరోతి తృప్త్యధీతి మన్త్రద్వయేన ద్విధాగ్నౌ హోమ్య మధిశ్రిత్యాగ్నిర్జ్యోతిరితి సమిదుల్కేన ద్విధా ద హతి సమిదసీతి తత్సమిధం జుహోతి అమృతమసీతి స్రువే ణాజ్యంగృహీత్వాఽథోబిలం ప్రదక్షిణమభిమన్త్ర్య సాజ్యం స్రువమన్తరితమిత్యూర్ధ్వబిలంకృత్వా ప్రదక్షిణమభిమన్త్ర్య పరిత్యుష్టమిత్య థోబిలం ప్రదక్షిణమభిమన్త్ర్యాజ్యం గృహీత్వా దక్షిణోత్తరయోః ప్రణిధ్యోస్సన్ధాయ చిత్పతిస్త్వా దభి రేవమాజ్యం గృహీత్వా సన్ధాయ త్రిధాగ్నౌ జుహోతి వక్ష్యమాణాహుతి ప్రమాణకాః కరసంపూర్ణా ఏకవింశతి వా గాయత్ర్యా సమిధః ప్రోక్ష్య మూలాగ్రాభ్యాంఘృతగ్ం స్పర్శయిత్వాఽక్షతాజ్య చరుభిరిమామేఽగ్న ఇతి మూలమధ్యమాగ్రాణి స్పర్శయిత్వా సన్ధాతి ద్వైవేన తీర్థేన దక్షిణస్యాం ప్రాగన్తమదితేనుమన్యస్వేతి పశ్చాదు దీచీన మనుమతేనుమన్యస్వేత్యుత్తరతః ప్రాగన్తం సరస్వతేను మన్యస్వేతి పురస్తా దాగ్నేయాద్యన్తం దేవసవితః ప్రసువేతి పరిషిచ్య షష్టిగ్ంశతేతీధ్మానభిమంత్ర్యాయంత ఇధ్మఆత్మేతీధ్మానాధాయ॥

—* ఉద్దేశత్యాగః *—

యస్యైదేవతాయై హవిర్నిరూపితంతాందేవతాం మనసాధ్యాత్వా నిర్వపేత్సుషుమ్నా జ్యోతిష్మతీ ప్రాణవతీ

రేతోధా ఇతిచతుర్భిః కిరణైరగ్నిః సూర్యే నిక్షిపతి సూర్యశ్చంద్రమసి చంద్రమా యస్మై దేవతాయై హూయతేత స్మై దదాతి తస్మాదుద్దేశత్యాగావిత్యేతౌ కర్తవ్యావ క్రతేఽన్యస్మై హుత మన్యః ప్రతిగృహ్ణీయాన్నత్విలిఙ్గైర్నప్రతిగ్రహాశ్శర్థైరథాదిష్వభావాత్తస్మాత్తౌ కర్తవ్యౌ సకర్తవ్యావిత్యేకే॥

—* ఆఘారహోమః *—

స్రువేణాజ్యమాదాయ వాయవ్యాదాగ్నేయాన్తం పరిధిం స్పృష్ట్వా సన్తతమాజ్యం స్రావయన్ ప్రజాపతయే స్వాహేతి తథా నైరుత్యాదీశానాన్త మిన్ద్రాయస్వాహేత్యాఘారౌ హుత్వోత్తరార్థపూర్వార్థే అగ్నయే స్వాహేతి దక్షిణార్థపూర్వార్థే సోమాయస్వాహేతి చక్షుషీ హుత్వా యుక్తోవహేతి పశ్చిమాది సౌమ్యాన్తం యాతిరశ్చీతి సౌమ్యాదీంద్రాన్తం సగంరాధిన్యై దేవ్యై స్వాహేతీంద్రాది యామ్యాన్తం ప్రసాధిన్యై దేవ్యై స్వాహేతి యామ్యాది పశ్చిమాన్తం హుత్వామధ్యే వ్యాహృతీర్జుహోతి సత్యేనేత్యాజ్యమభిమన్త్ర్య స్రువేణాజ్యం గృహీత్వాఽగ్నయేస్వాహా సోమాయ స్వాహాఽగ్నీషోమాభ్యాగ్ స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా బ్రహ్మణేస్వాహా ఇంద్రాయ స్వాహా వసుభ్యస్స్వాహామరుద్భ్యస్స్వాహారుద్రేభ్యస్స్వాహా విష్ణవే స్వాహా బృహస్పతయేస్వాహా మిత్రాయస్వాహావరు

ణాయ స్వాహాఽఽదిత్యేభ్యస్స్వాహాఽశ్విభ్యాగ్ స్వాహా పూష్ణే స్వాహా కక్షాయ స్వాహా కక్షద్రై వత సోమాయ స్వాహా పాసనయజ్ఞాయ స్వాహా యజ్ఞద్రై వత విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా సర్వదేవేభ్యస్స్వాహేతి హుత్వా దర్వ్యా చరుమభిఘార్య జుహ్వా ముపస్తీర్య సావిత్ర్యాఽవదాయాభిఘార్య వ్యాహృతీః ప్రత్యేకం జుహోత్యతోదేవా ఇదంవిష్ణు రిత్యాద్యాజ్యేన జుహోతి పైతృకే వైశ్వదేవయజ్ఞాయేతి భేదః సర్వహోమానా మాది రాఘారో విజ్ఞాయతే॥

ఇతి శ్రీవైఖానస సూత్ర దర్పణే నృసింహ విరచితే ప్రథమప్రశ్నే ఆఘారవిధానం సప్తమప్రకరణమ్॥

—* అ ష్ట మ ప్ర క ర ణ మ్. *—

—* సా మా న్య హో మః *—

ఏవమాఘారం హుత్వాఽనన్తరం తత్తత్కర్మణః ప్రధానాం జుహుయాత్। ధాతాదదాతునోరయిం ధాతా ప్రజాయా ధాతాదదాతునోరయింప్రాచీం ధాతాదదాతుదాశుషేవసూ న్యనునోద్యానుమతి రన్విదనుమతేత్వ మామావాజస్య సమావవర్త్యనుమన్యతాం యస్యామిదం రాకామహం యాస్తేరాకే సినీవాలి యాసుపాణిః కుహూమహం కుహూదేవానామితి ధాతాదిషోడశ। ఇమ

మ్మేవరుణ తత్త్వాయామి త్వన్నో అగ్నే సత్వన్నో అగ్నే త్వ
మగ్నే అయాసీతి పఞ్చవారుణం। ప్రజాపతేనత్వ త్ప్రజాపతి
జయాని త్యుపాగ్ంశు యాజే ప్రాజాపత్యే ద్వే। చిత్తం
చ చిత్తిశ్చాకూతం చాకూతిశ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞానంచ మ
నశ్చ శక్వరీశ్చ దశశ్చపూర్ణమాసశ్చ బృహచ్చ రథంత
రంచేతి ద్వాదశై తేజయా స్తేషాంచకారాస్తై స్వాహాకా
రః। అగ్నిర్భూతానామధిపతి రింద్రోజ్యేష్ఠానాం యమః
పృథివ్యా వాయురన్తరిక్షస్య సూర్యోదివశ్చన్ద్రమా నక్ష
త్రాణాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణో మిత్రస్సత్యానాం వరు
ణోపాగ్ం సముద్రస్స్రోత్యానామన్నగ్ం సామ్రాజ్యానా మ
ధిపతి తన్మావతు సోమఓషధీనాగ్ం సవితాప్రసవానాగ్ం
రుద్రః పశూనాం త్వష్టారూపాణాం విష్ణుః పర్వతానాం మ
రుతోగణానా మధిపతయ స్తేమావన్తు పితరః పితామహాః
పరేవర ఇత్యభ్యాతానా అష్టాదశేత్యే తేషా మస్మిన్బ్రహ్మ
న్నస్మిన్ క్షత్రేస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్
కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహేత్యన్తేవక్తవ్యం॥

ఋతాషాడృతధామాగ్నిగన్ధర్వస్తస్యౌషధయో
ప్సరస ఊర్జోనామేతి సగ్ంహితో విశ్వసామేతిమన్త్రై
ఆయువోనామేతి సుషుమ్నస్సూరశ్మిరిత్యస్మిన్ బేకురయో
నామేతి భుజ్జుస్సుపర్ణఇత్యస్మిం స్తవానామేతి ప్రజాపతిర్వి
శ్వకర్మేత్యస్మిన్వహ్నాయోనామేతి ఇషిరోవిశ్వవ్యచాఇత్య

స్మిన్నుద్దానామేతి భువనస్యపతఇతి పరమేష్ఠ్యధిపతిరిత్య స్మిన్భువోనామేతి సుతుతిరిత్యస్మిన్నృచోనామేతి దూరే హేతిరిత్యస్మిన్ స్వరువోనామేతి చారుకిృపణకాశీత్యస్మి న్నోషధయస్తేనామేతి సనోభువనస్యపతఇత్యుక్త్వా భువన స్యపతే సనోభువనస్యపతఇత్యుక్త్వా వర్జయిత్వా సర్వే షాంమన్త్రాణాం సఇదంబ్రహ్మక్షత్రంపాతు తాఇదంబ్ర హ్మక్షత్రంపాన్తు తస్మైస్వాహేతిహుత్వా తాభ్యస్స్వా హేతి జుహుయాత్ప్రాజాపత్యాన్తేఽభ్యాతానాన్తే రాష్ట్ర భృదన్తేచ వ్యాహృతయో యష్టవ్యాః ప్రాజాపత్యాది రాష్ట్రభృదన్తో మూలహోమః॥

ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే ప్రథమప్రశ్నే సామాన్యహోమ మన్త్రవివరణ మష్టమ ప్రకరణమ్॥

—* అంత హో మః *—

అథాన్తహోమమన్త్రాః యదస్యకర్మణోఽగ్నయేస్వి ష్టకృతేఽగ్నయేఽగ్నయేఽన్నాదాయాగ్నయేఽన్నపతయే ప్రజాపతయ ఇన్ద్రాయ విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్సర్వాభ్యోదేవ తాభ్య స్సర్వత్రాగ్నయేస్విష్టకృతే వాస్తుపతయఇతి ద్వా దశ స్విష్టాకారాః। యన్మఆత్మనో మిన్దాభూ త్పునరగ్నిరితి

మిన్ద్రాహుతీ ద్వే। ఇష్టేభ్యఇత్యాదయో దశా న్తేవ్యాహృతయ
శ్చతస్రబుద్ధయః। ఆశ్రావితం బ్రహ్మప్రతిష్ఠా యదకర్మే
తి కృతా న్తా స్త్రియః। యత్ప్రమత్తో మనోజ్యోతి రయా
శ్చ యదస్మిన్ యజ్ఞే స్వస్తినోయత ఇతి షడ్విచ్ఛిన్నాః। ఏ
ధోస్యాదయ స్సప్తసమిద్ధోమాః। సప్తతేఅగ్న బుతుధా
నేతి పూర్ణాహుతీ ద్వే। ఉపజుహ్వా ఽఽజ్యేనాగ్ని ర్భుక్తమిత్యా
దిభిః పంచభిర్హుత్వా। జుహ్వాచరుం ప్రత్యేకంద్వారవదా
యా భిఘార్యా గ్నిజీర్ణ మిత్యాదిభి ర్జుహోతి। సమజ్ఞ్రం
బర్హి రిత్యాదిభి రగ్నే పశ్చిమాది ప్రాగన్తం స్రువేణజు
హుయా త్తతో వామేన పాణినా స్రువం దక్షిణేనాజ్యపా
త్రం ధారయ న్నాజ్యశేష మిన్ద్రాయజుహోమిస్వాహేతి
సర్వంసకృద్ధుత్వా ఽఽజ్యపాత్రేణాధావం గృహీత్వా
స్రువేణ ప్రత్యేక మాదాయా గ్ని స్తృప్యత్విత్యగ్నేః పశ్చి
మతో వేదిరితివేద్యాం ద్యౌరిత్యాకాశే పృథివీతిభూమౌ
బ్రహ్మద్యాఇతి దక్షిణస్యాంనినీయ దక్షిణప్రణిధా దైవేన
తీర్థేన స్రువేణాపోగృహీత్వో త్తరస్యాంవేద్యా మోష
ధి వనస్పతిరితి నినీయ తథో త్తరప్రణిధా ప్రాచీనావీతీ పై
తృకే ణాపోగృహీత్వా మేదక్షిణతః పితరఇతి దక్షిణస్యాం
నినీయ ప్రాసావీరిత్యన్తైః ప్రవాహణం కృత్వో పాత్తాఙ్గు
ష్ఠా నామికాభి ర్దక్షిణ ప్రణిధి పవిత్రం గృహీత్వా పవి
త్రమసీతిహుత్వా తథో త్తరప్రణిధిపవిత్రం పూర్ణమసీతి

సదసీతిదక్షిణప్రణిధ్యక్షతాన్ తథోత్తరప్రణిధ్యక్షతాన్ సర్వమసీతిహుత్వా ఉక్షతమిత్యుత్తరప్రణిధిం ప్రాచీనమపోహ్య తదాధావేన ప్రాచ్యాం దిశ్యాదిభిర్యథాదిశం పరిషిచ్య మాహంప్రజామితి శేషందక్షిణప్రణిధౌ నినీయ స్వాంయోనిమితి దక్షిణప్రణిధి జలముదపాత్రేనినీయ తేనోదకే నాపోహిష్ఠాదిభి రాత్మానంప్రోక్ష్య ప్రణిధీవిసర్జయతి॥

ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే ప్రథమప్రశ్నే నవమప్రకరణమ్॥

—* దశమ ప్రకరణమ్. *—

పునర్దేవేభ్యో హవ్యం వహేత్యగ్నౌ ప్రతప్యస్రువాదీన్విసృజ్య వర్షిష్ఠాగహ్వరేష్ఠఇతి వర్షిష్ఠసమిధా హుత్వా ఊర్ధ్వంయజ్ఞమిత్యూర్ధ్వసమిధా పశ్చిమతః పరిధిమిత్యాదిభిః క్రమేణపరిధీన్హుత్వా పశ్చిమతో విష్ణోస్సదనమసీత్యాదిభిః పరిస్తరణ బర్హిషః ప్రస్తరబర్హిషశ్చ సమూహ్య కూర్చాంశ్చ గ్రంథీన్విస్రస్యాద్భిః ప్రోక్ష్య ప్యాయన్త్వామితి జుహోతి నాత్యగ్నిం ప్రహరేదితి విజ్ఞాయతే। శుద్ధ్యన్తాం దేవసదనమిత్యగ్నేః పశ్చిమతో వేదేనశోధయిత్వా పరిస్తరణానవి

చ్ఛిన్న మాస్తీర్య నైరృత్యాం దహేదవిచ్ఛిన్నేన బ్రహ్మ
వర్చసాయేతి భూతిస్మృతిభస్మ గృహీత్వా లలాట హృ
ద్బాహు కణ్ఠాదీనాదిత్యస్సోమో నమ ఇత్యూర్ధ్వాగ్ర
మాలిప్యాపోహిష్ఠేతి ప్రోక్ష్యం చమ ఇతి బాలకృతం వేతి
వేదిమగ్ని ముద్వయంతమస ఇత్యాదిత్యం చోపస్థాయ పు
నర్వేది మూలమాసాద్య వైశ్వానర సూక్తేనాగ్ని ముప
స్థాయ లౌకికాగ్నిశ్చే ద్విసర్జయేదితి విజ్ఞాయతే॥

ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే
ప్రథమప్రశ్నే దశమప్రకరణమ్॥

—* ద్వి తీ య ప్ర శ్న ప్రా ర మ్భః *—

*— నాం దీ ము ఖమ్. *—

అథ శారీరేషు సంస్కారే ష్వృతుసఙ్గమన జాత
కరోత్థాన ప్రతిబన్ధవిసర్గ వర్జ మన్యసంస్కారేషు నా
న్దీముఖంకుర్యాత్సంస్కారాత్పూర్వేద్యురేవ పూర్వా
హ్ణే విశ్వేదేవార్థంద్వౌ ప్రపితామహాది పిత్రర్థంద్వౌ
ప్రపితామహ్యాద్యర్థం ద్వౌ మాతుఃపిత్రర్థం ద్వావితి
కేచిత్సుస్నప్రక్షాళితపాణిపాదాన్ దైవికవద్వృత్వా తాన్వి
సృజ్యా పరేద్యుస్స్నాత్వా పూర్వాహ్ణే తానాహూయ
నాన్దీముఖంకరిష్య ఇతిసఙ్కల్ప్య విశ్వేభ్యో దేవేభ్యోజుష్టంని

ర్వపామీతి నాన్దీముఖేభ్యః పితృభ్యో జుష్టం నిర్వపామీతి నిర్వాప్య
చరుమపూపాదికంచ ప్రత్యేకం శ్రపయిత్వాఽఽఘారా న్తేస్నా
త్వాఽఽగతాన్బ్రాహ్మణా నాచాన్తా నాహూయాగ్నేః
పశ్చిమతో దక్షిణాద్యుదగన్తం దేవానా మగ్నేర్దక్షిణతః
పశ్చిమాదిప్రాగన్తం పితౄణాంచ భూమిమభ్యుక్ష్య భావ
సీదమితి మణ్డలానికృత్వా ఉస్త్వాసనమితి సదర్భయవా
న్యాసనాని నిధాయ తేషు విశ్వేదేవా న్ప్రాఙ్ముఖా న్పి
తౄనుదఙ్ముఖా నాసయిత్వా నాన్దీముఖా విశ్వేదేవాః ప్రి
యన్తామితి విశ్వేషాందేవానాం నాన్దీముఖాః పితరః ప్రి
యన్తామితి పితౄణాంకరేషు యవోదకాని నిధాయ వస్త్రా
ద్యైర్యథాసంభవ మలఙ్కృత్యా గ్నేర్దక్షిణతః పశ్చి
మాదిప్రాగన్త మష్టౌమణ్డలా న్యుపలిప్యా గ్న్యాదీ నావా
యామీత్యావాహ్యనమోన్తై శ్చతుర్థ్యన్తైర్నామభిరభ్యర్చ్య
శ్వేత సర్షప దధి తణ్డులాన్నాని సమేత్య ప్రత్యేకం కబళ
మాత్ర మగ్నయే చతుశ్శృక్కబలిం నివేదయామీతి బలిందద
త్వా చర్వాదీన్నివేద్య కుంభంప్రక్షాళ్య ధారాస్వేత్యద్భిరా
పూర్య నమస్సలోమీతి సపల్లవం కూర్చం పవిత్రం హిర
ణ్యం నిధాయా జావికాది రోమజం క్షౌమజం కార్పాస
తంతుజంవా త్రివృత్ప్రతిసరాసూత్రం తణ్డులోపరి విన్య
స్య హోమకర్మ కరిష్యామీతి సఙ్కల్ప్యా గ్నేనయాదీ న
గ్నిదైవత్యాం త్సోమోధేన్వాది సోమదైవత్యాన్ బ్రహ్మ

జజ్ఞానాదిబ్రహ్మదైవత్యా రుద్రమన్యాది రుద్రదైవత్యా వతోదేవాఇత్యాది విష్ణుదైవత్యా నానోవిశ్వఇత్యాది విశ్వేదేవదైవత్యా న్యతస్త్వమాసీత్యాది సప్తర్షిదైవత్యా న్యేభూతాఇత్యాది భూతదైవత్యా న్వ్యాహృతీ రగ్నయే కవ్యవాహనాయ సోమాయపిత్రుమతే యమాయచాఙ్గిరస్వతయ ఏతేయఃపితర ఉశన్తస్త్వా సానోదదాత్వితి పితృదైవత్యా న్పృథివీగతేభ్యః పితృభ్యోఽన్తరిక్షగతేభ్యః పితామహేభ్యో దివిగతేభ్యః ప్రపితామహేభ్య ఇత్యుపవీతీ హుత్వా వ్యాహృతీ రగ్న్యాదిభ్యోఽష్టాభ్యశ్చ హుత్వా వ్యాహృతీ ర్జుహుయా దథ భోజనపాత్రాణి విన్యస్య పరిస్తీర్యా భిఘారితచరుం దేవపూర్వం ద్విర్ద్వి రపదాయా భిఘార్య పూర్వవ ద్యవోదకందత్వా పృథివీ తే పాత్రమితి ప్రత్యేకం పాత్రాణ్యభిమృశ్య విష్ణోహవ్యగ్ం రక్షస్వేతి తేషామన్నా న్యుపస్పర్శయిత్వా క్షీరేణ దధ్నావా యథాతృప్తి భోజయే దాసత్యేనేతి నమస్కృత్య తృప్తేషు తేష్వాసీనేషు పితృపూర్వ ముచ్ఛిష్ట మపోహ్యా నాస్తి శేషం దర్శయిత్వా యథోక్తంకృత్వా ఽఽచాన్తాననుమాన్య దక్షిణాందత్వా తై రనుజ్ఞాతః పుణ్యాహం వాచయిత్వా తాంస్వస్తిసూక్తేనాభిమృశ్య స్వస్తిదావిశస్పతిరితి ప్రతిసరాంబధ్నాతి తతోఽపితౄన్నమస్కృత్య నాందీముఖేభ్యఃపితృభ్యః పితామహేభ్యః ప్రపితామహేభ్య స్స్వధానమఇత్యుక్త్వా

స్వధాఽస్త్వితి ప్రతివదతః పితౄన్ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్స్వ
హోనమఇత్యుక్త్వా స్వాహాస్త్విత్యుక్తవతో దేవాంశ్చవిసర్జ
యతి తతోఽస్తహోమంహుత్వా బన్ధుభిస్సహభుఞ్జీత ఏవ
మశక్తశ్చేద్ధోమవర్జం బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా ప్రతి
సరాంబధ్వాతిలమోదకేనాపరేద్యుస్స్నాయా త్తదానీమ
పివాఽభ్యుక్షయేత్॥

ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే
ద్వితీయప్రశ్నే ప్రథమప్రకరణమ్॥

—* ద్వి తీ య ప్ర క ర ణే *—

—* ఉ ద్దా ల క వ్ర త మ్ *—

ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామో గర్భాధానాద్యష్ట
మే వర్షే బ్రాహ్మణముపనయీత గర్భైకాదశే రాజ
న్యం గర్భద్వాదశే వైశ్యం వసంతే బ్రాహ్మణం గ్రీష్మే
రాజన్యం శరది వైశ్య మాషోడశాద్బ్రాహ్మణ మాద్వా
వింశాత్ క్షత్రియ మాచతుర్వింశాద్వైశ్య మిత్యేకేసమా
మన స్త్వత ఊర్ధ్వం పతంతి తేషాముద్దాలకప్రాయశ్చిత్తం
కర్తవ్యం ద్వౌమాసౌయవాగ్వా మాసంగోక్షీరే ణార్ధ
మాసమామిక్షయా ఽష్టరాత్రంఘృతేన షడ్రాత్రమయా
చితేన త్రిరాత్రముదకేన వర్తయిత్వైకాహ ముపవసే దేత

దుద్దాలకప్రాయశ్చిత్తం చరిత్వా పునర్గర్భాధానాది సంస్కారాన్ కృత్వా ప్రాయశ్చిత్తార్థంహిరణ్యందత్వా కృతచాన్ద్రాయణేన పిత్రా శుద్ధా స్సావిత్రీపతితా అప్యుపనేయా భవన్తీతి విజ్ఞాయతే॥

బ్రాహ్మణస్య పాలాశో బైల్వోవా కేశాన్తో నిర్వ్రణో ఽనుద్వేజినో ఽవక్రోదణ్డః కార్ష్ణ్యమజినం మౌఞ్జీ మేఖలా క్షత్రియస్య నైయగ్రోధః ఖాదిరోవా లలాటాన్తో దణ్డో రౌరవమజినం మౌర్వీమేఖలా వైశ్యస్యౌదుమ్బరో బాదరోవా నాసికాన్తోదణ్డో బాస్తవమజినగ్ం శాణీమేఖలోం భూర్భువస్సువస్తత్సవితురితి సావిత్ర్యోం భూర్భువస్సువస్తత్సవితు రాపోజ్యోతీరసఇతి ప్రాణాయామ ఓం భూర్భువస్సువ స్స్వాహేతి వ్యాహృతి రగ్నయే సమిధమిత్యేకాం సమిధ మగ్నయేసమిధావితిద్వే సమిధావగ్నయే సమిధఇతి చతస్రస్సమిధో మన్త్రత్రయేణ సప్తపాలాశ సమిదాధానం బ్రాహ్మణస్యోం భూర్భువ స్తత్సవితురితి సావిత్ర్యోంభూర్భువ స్తత్సవితు స్తేజోజ్యోతీరసఇతి ప్రాణాయామ ఓంభూర్భువస్స్వాహేతి వ్యాహృతి రగ్నయేసమిధమిత్యేకా మగ్నయేసమిధావితిద్వే సమిధా మన్త్రద్వయేన తిసృణామగ్నౌప్రక్షేపణం క్షత్రియస్యోంభూ స్తత్సవితురితి సావిత్ర్యోంభూ స్తత్సవితు రగ్నిజ్యోతీరసఇతి ప్రాణాయామ ఓంభూస్స్వాహేతి వ్యాహృతి రగ్నయేసమిధ

మిత్యేకస్యా అగ్నౌప్రక్షేపణ మేతానివైశ్యస్య భవన్తి॥

ఇతి శ్రీ వైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే ద్వితీయప్రశ్నే ద్వితీయప్రకరణమ్॥

—* ఉపనయనక్రమః *—

పూర్వప్రోష్ఠపద హస్తాశ్విన్యనూరాధా పుష్యోత్తరత్రయ పునర్వసూ పున్నామాని నక్షత్రాణితేష్వనధ్యాయ న రిక్తాన్విహాయ శుభేముహూర్తే ఽగ్నింప్రతిష్ఠాప్యాగ్నేర్వాయవ్యాం దర్భేనాస్తీర్య తేషూపవీతాజిన దణ్డ మేఖలాహత వస్త్ర శరావాశ్మ సమిద్దర్భపూప లాజకూర్చగోమయ క్షురభైక్షపాత్రాణి సంభృత్య సంచిత్యేజగృ్మిరితిప్రోక్ష్యా ఘారాన్తే ఽగ్నేర్నైరృత్యా మాసీనస్యకుమారస్య మూర్ధ్ని ప్రాగగ్రావుదగగ్రౌ ద్వౌదర్భౌ ప్రతిదిశంవిన్యస్య ద్రిశత్రుమిత్యాదిభి స్సరోమాణం దర్భంఛిత్వా ఽపఉపస్పృశే ద్యేనావపద్యత్ క్షురేణేతి స్వరత్రవపతి నాధోజత్రోర్యత్ర మార్జ్యంవపనం తత్రిశిఖాభ్రివర్జ మానఖంవపతి దక్షిణతోమాతా బ్రహ్మచారీవా గోశకృద్యుక్తే శరావే కేశానుపయ మ్యోదుమ్బరమూలే దర్భస్తమ్బేవోపగూహ్య గచ్ఛే త్స్వయంస్నాత్వా కుమ్భోదకేన స్నాతమాచాన్తం కుమారం పుణ్యాహంవాచయిత్వా కుమారైస్సహ భుక్తవన్తం కుమారం స్వదక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయ

ముత్తరత ఉపవిశతి తతః పరిస్తీర్యా యుర్దా అగ్న ఆ
యుర్దా దేవేతి పంచవారుణం వ్యాహృతీ పర్యస్తంప్రధానం
జుహుయాత్ అగ్నే ర్వాయవాస మశ్మానమాతిష్ఠేతి
పాదాఙ్గుష్ఠేన దక్షిణేనస్పర్శయిత్వా యఆకృన్తన్నితివ
స్త్రం పరివీయే యందురుక్తాదితి మేఖలాం త్రివృతాం త్రిః
ప్రదక్షిణంపరివీయ పరీదమిత్యుత్తరీయందత్వా యజ్ఞోపవీ
తమితి యజ్ఞోపవీతంధారయిత్వా మిత్రస్యేత్యజినం ప్రక్షిప్య
వాచయతి తతస్సముహూర్తే గురురిమంకుమార ముపనే
ష్య ఇతి సదస్యాననుజ్ఞాప్యోపనయేతి తైరుక్తో దేవస్యత్వేతి స్వ
దక్షిణేనాస్య దక్షిణం స్వవామేనవామం బాహుయుగపదాల
భ్యస్వదక్షిణస్థితంకుమారంస్వోత్తరేప్రాఙ్ముఖమాసయిత్వా
ఽఽయుష్ట ఇతి దక్షిణపాణింగృహీత్వా ఽగ్నిష్ట ఇత్యుక్త్వా
విసృజేదసావపోశానేత్యాదిభి రాచారంప్రశంస త్యశ్నామి
ఆదధామి కరోమి నస్వపామి చరామ్యా హరా మ్యధీష్యే
తథాకరోమ్య స్వయామి జుషే నియునజ్మి సగ్ంరభే తథా
కరోమి నియచ్ఛామ్యస్మి సమావిస్రసామీతి క్రమేణప్రతి
వచనం వాచయె న్మమహృదయమితిహృదయమభిమృశే
ద్భూర్భువస్సువస్సుప్రజా ఇతిప్రశంస్య భూర్ఋతుత్వేత్యాది
భి ష్షడ్భిర్మన్త్రైరసావితి బ్రాహ్మణస్యనామశర్మాన్తం వ
ర్మాన్తంక్షత్రియస్య గుప్తాన్తంవైశ్యస్య నిర్దిశ్య దక్షి
ణేకర్ణేజపతి తతోదక్షిణేనాస్య దక్షిణపాణింగృహీత్వా ఽ

గ్నిరాయుష్మానిత్యాదిభిః పఞ్చభిః కనిష్ఠాదిక్రమేణ సర్వా ఙ్గుళీర్విసృజ్య యుదాఽఅగ్నఇతి దక్షిణేకర్ణే ప్రతిష్ఠావా యాఽఇతి వామకర్ణేజపిత్వా స్వస్తిదేవేత్యగ్నిం ప్రదక్షిణం కారయిత్వా కుమారమాత్మనో దక్షిణతోనివేశ్య రాష్ట్ర భృదితి కూర్చమూర్ధాఽగ్రం కుమారాయదద్యాత్ తోఽపి తస్మిన్నుదగగ్రేఉపవిశతి శన్నోదేవీరితిప్రోక్ష్య తతోమూల హోమాన్తే హుతశేషమాజ్యం కుమారస్య దక్షిణేహస్తేద త్వా ఽదితి స్తేకత్ష్యేమితి ప్రాశయిత్వా యోగేయోగఇ త్యాచమనంకారయిత్వా శతమిన్నిత్యాదిత్యంనమస్కార యిత్వా ఽఽగన్త్రేతి ప్రదక్షిణంకారయిత్వా దక్షిణతస్స్వా భిముఖ మాసీనస్య కుమారస్యోత్తమాఙ్గం శకాయత్వేత్యభి మృశ్య ధీమహిభోఽఇతి ప్రార్థితోగురు దక్షిణే గణానామి తి గణపతిమావాహ్యాభ్యర్చ్య గణానామితి కుమారంవాచ యిత్వా సదస్యాననుజ్ఞాప్య పాదాదిషు వ్యాహృతీర్వదన్న చో ఽర్థర్చశో విభక్తా మవిభక్తాంచ సావిత్రీమధ్యా పయేత్తదధ్యయనాద్బ్రాహ్మణోభవతి॥

ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే ద్వితీయప్రశ్నే తృతీయప్రకరణమ్॥

—* సావిత్రవ్రతబన్ధః *—

అథ సావిత్రవ్రతబన్ధం కరిష్యఇతిసఙ్కల్ప్య ధాతా

దీర్ సవిత్రే కాణ్డర్షయే సదసస్పతి మాదేవోయా త్వభీవృ
తం సఖానో విజనాం విసుపర్ణో భగంధియ మిత్యాజ్యేనహు
త్వా ఽగ్నేవ్రతపతఇత్యాదిభిః పఞ్చభి స్సమిద్భి శ్శిష్యేణ
హావయిత్వా స్వయమాజ్యేన వ్యాహృతీర్జుహుయా దగ్న
యెసమిధ మిత్యాదిభి స్సప్తపాలాశాఞ్జుహురా న్ప్రతిమన్త్రం
శిష్యంవాచయర్ హావయే త్సూర్యఏషత ఇత్యాదిత్యంద
ర్శయే చ్ఛిష్యఃప్రాతస్సమిదాధానం కరిష్యఇతిసఙ్కల్ప్య
యథాహేతి దక్షిణాదిప్రదక్షిణం పరిమృజ్యా దితేఽన్వితిప
రిషిచ్య భూరిత్యాదిచతస్ర ఏషాతఇత్యాదిచతస్ర ఇత్యష్టౌస
మిధోహుత్వా ప్రాసావీరిత్యన్తైః ప్రవాహణంకృత్వా భూ
తిస్మృతి భస్మగృహీత్వా ఽఽదిత్యస్యానమఇతి పూర్వవ
దూర్ధ్వాగ్రమాలిప్య పూర్వవత్ప్రోక్ష్యాగ్నింప్రార్థయే
దాదిత్యంచోపతిష్ఠే దాసమావర్తనా త్సాయంప్రాతరేవం
జుహుయా దగ్నిష్టఆయురితిదణ్డ మిన్ద్రమరుద్భిరితిలోహాజం
దారవంమృణ్మయంవా భైక్షపాత్రందద్యా త్సో[illegible]త్య
తిగృహ్య ప్రథమంమాతృసమీపంగత్వా బ్రాహ్మణశ్చేద్భ
వత్యాది క్షత్రియశ్చేద్భవతిమధ్యం వైశ్యశ్చేద్భవత్యన్తం
భిక్షాందేహీతిబ్రూయా న్మౌనవ్రతేన బ్రాహ్మణేభ్యోభైక్షం
తణ్డులానితరేభ్యోభిక్షిత్వా గురవేదద్యా ద్యస్యతఇతిగురు
భైక్షమాదాయ సుశ్రవఇతిప్రోక్ష్య తేనలాజాపూప మి
శ్రితేనహవిషా మిన్ద్రాహుతీర్హుత్వా న్తహోమాహూతే

మానవ్రతేనాసాయంతిష్ఠే త్తతఃప్రభృత్యుపనీత ధర్మాణ్యా
చక్షీతో క్తాతిక్రమే నదణ్డేనహింసే ద్దుష్టవాక్యైర్నశపే దతి
కష్టిమానురూప ప్రాయశ్చిత్త ముపదిశతి సర్వథాశిష్యంర
క్షే ద్యస్మాచ్ఛిష్యకృతంపాపం గురుమభ్యేతి తస్మాదవశ్య
మతిక్రమితంత్యజే దన్యథాత్యాగేపతతి తతోబ్రహ్మచారి
ధర్మాణ్యనుతిష్ఠే త్త్ర్యహమేతమగ్నింధారయన్తి క్షారల
వణవర్జనంచ॥

ఇతి శ్రీవైఖానస సూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే
ద్వితీయప్రశ్నే చతుర్థప్రకరణమ్॥

—* పా రా య ణ వ్ర తం *—

అథచతుర్థే శిష్యమాచాన్తం కృతపుణ్యాహం ప్రా
ఙ్ముఖం దక్షిణేనివేశ్య స్వోత్తరతోమాతా బ్రహ్మచారీవాస
మాసీత సావిత్రవ్రతవిసర్జనం కరిష్యఇతిసఙ్కల్ప్య ఘా
రాన్తేఽగ్నింపరిస్తీర్య పరిషిచ్య పూర్వవద్ధాతాది సావిత్రీ
సూక్తం సావిత్రవ్రతవిసర్గ మచారిష మశక మరాధి వి
సర్జయామీతి పఞ్చభిస్సమిద్భి రాజ్యేనవ్యాహృతీర్హుత్వా
పూర్వధృతదణ్డాజినోపవీత మేఖలో త్తరీయ వస్త్రాదీన్యప్సువి
న్యస్య స్నాతాయత త్తన్మన్త్రైర్నవానిధారయిత్వాఽద్భిర
భ్యుక్ష్య ప్రాజాపత్యవ్రతబన్ధం కరిష్యఇతిసఙ్కల్ప్య ధాతా

దీ ప్రజాపతయే కాణ్డర్షయే సదసస్పతిం ప్రజాపతే రయీ
ణాం ప్రజాపతే త్వం తవేమే ప్రజాపతిం మోరామో౽గ్నే
వాయ విన్ద్రాద్దిత్యప్రతాన్యామితి ప్రాజాపత్య వ్రతబన్ధం హు
త్వా వ్యాహృతీర్జుహోత్యేవం సౌమ్యవ్రతే సోమాయ
కాణ్డర్షయే సదసస్పతిగ్ం సోమో ధేను మషాఢం త్వగ్ం
సోమ యాతే ధామాని త్వమిమా యాతే ధామానిదివీతి సౌ
మ్యసూక్తం సౌమ్యవ్రతబన్ధం వ్యాహృతీ రాగ్నేయవ్రతే
౽గ్నయే కాణ్డర్షయే సదసస్పతి మగ్నే నయ ప్రవశ్శుక్రా
యా చ్చాకిరో ౽గ్నే త్వమస్మ దగ్నే త్వంపారయా ప్రకారవ
ఇత్యాగ్నేయవ్రతబన్ధం వ్యాహృతీ ర్వైశ్వదేవవ్రతే విశ్వే
భ్యో దేవేభ్యః కాణ్డర్షిభ్య స్సదసస్పతి మానో విశ్వే శన్నో
దేవా యేసవితు రగ్నేయాహి ద్యౌః పిత ర్విశ్వే దేవాశ్శృ
ణుతేతి వైశ్వదేవవ్రతబన్ధంచ వ్యాహృతీ ర్బ్రాహ్మ్యవ్ర
తే బ్రహ్మణే కాణ్డర్షయే సదసస్పతిం బ్రహ్మజజ్ఞానం పి
తావిరాజా బ్రహ్మ దేవా స్తరస్మిన్ బ్రహ్మ దేవా
శ్శ్రత ప్రసఆశా ఇతి బ్రాహ్మ్యవ్రతబన్ధం చ వ్యాహృతీర్జుహో
త్యేవం సర్వేషు వ్రతేషు పూర్వవ్రతం విసృజ్యా న్యద్వ్రతం బ
ధ్నీయా త్ప్రాజాపత్యే ప్రథమం పంచమం ద్వితీయంచ సౌ
మ్యే షష్ఠ మాగ్నే యే సప్తమం వైశ్వదేవే తృతీయం బ్రా
హ్మ్యే చతుర్థ మేవం కాణ్డానధ్యాపయీత ఋతంచ సత్యం
చ దేవకృతస్య యన్మే గర్భే తరత్సమందీతి ప్రాజాపత్యే

వసోః పవిత్రం పవస్వ విశ్వచర్షణ ఇతి సౌమ్యే జాతవేదస ఇత్యాగ్నేయే విష్ణోర్నుకగ్ం సహస్రశీర్షా ఇత్వమగ్నే రుద్రో ఽఽత్యాహవక్షమితి వైశ్వదేవ ఏకాక్షరమితి బ్రాహ్మవ్రతేచ క్రమేణ బ్రహ్మయజ్ఞో భవతి తతో బ్రాహ్మవ్రతం విసృజ్య ఉపవీతాదీని నవాని ధారయిత్వా ఽగ్నే రుత్తరే భాగే ప్రవర్గేభ్యో దేవతాభ్యః కల్పయామి స్వాహేత్యాదీన్ దక్షిణే భాగే ...హూయ కల్పయామి స్వాహేత్యాదీనుత్తరే హుత్వా శుక్రియవ్రతం బధ్నామీతి షాణ్మాసికం త్రైవార్షికం వా శుక్రియవ్రతం బధ్నీయా దితరే వార్షికా శ్చితస్థ ఇత్యాదినా ఽనువాకేనాహతేన వాససా శిరో వేష్టయే ద్యథైన మహర్షాదిత్యో నాభితపేత్ స్త్రీశూద్రావనభిభాష్య శుక్రియే బ్రాహ్మణ మరుణా ద్యారణ్యకాణ్డం చాధ్యాపయీత యది శుక్రియవ్రతబద్ధ సమావర్తనయో ర్వ్యవధానస్యాత్తదా బ్రాహ్మవ్రతంబధ్వా తిష్ఠేదనన్తరం శుక్రియవ్రతం షాణ్మాసికం త్రైమాసిక మేకమాసికంవా బధ్నీయాత్ప్రాప్తకదినే ప్రాగుదయాదుత్థాయ శుక్రియవ్రతం బన్ధయిత్వా తథైవ విసృజే దిత్యేకే॥

—* ఉపాకర్మ *—

అథాషాఢే మాస్యాపూర్యమాణపక్షే పుణ్యేన క్షత్రే రిక్తానధ్యయనాన్వివర్జ్య పూర్వాహ్ణే ఇమంశిష్య ముపాకర్మణా సగ్గ్స్కరిష్య ఇతి సఙ్కల్ప్య ఘూరాన్తే ఽగ్నిం

పరిస్తీర్య శిష్యంవాపయిత్వా స్నాతమాచాన్తం పుణ్యా హంవాచయిత్వా ప్రోక్షణైః ప్రోక్ష్యాగ్నింప్రదక్షిణంకార యిత్వా పూర్వవత్పూర్ణ్వందదాతి స్వదక్షిణతఅసీనం శన్నో దేవీరితిప్రోక్ష్యా జ్యచరుభ్యా మక్షతధానాభ్యాంవా పృథివ్యై స్వాహేత్యాది పఞ్చాశదాహుతీర్హుత్వా ధాతాదీఙ ప్రాజపత్యవ్రతసూక్తం తద్వ్రతబన్ధంచ జుహోతి ధాతాదిపఞ్చవారుణం మూలహోమం స్విష్టాకారంచహుత్వా హుతశేష మదితిస్తేకత్ప్యామీతి ప్రాశయిత్వా యోగేయోగఇత్యాచమనందదాతి తతోముకుళితాఞ్జలిం ప్రాఙ్ముఖముదఙ్ముఖంవా శిష్యంస్వసూత్రసహితం వేదమధ్యాపయిత నిత్యంయథాశక్త్యధ్యయనంకుర్యా దథతిష్యేమాసె పఞ్చాశ

—* ఉత్సర్జనం శ్రావణహోమశ్చ *—

దాహుతీః ప్రాజాపత్య వ్రత విసర్గంచ హుత్వాధ్యయనాన్విస్సృజే దథశ్రావణోపాకర్మోచ్యతే శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం శిష్యంవాపయిత్వా స్నాతంపుణ్యాహంవాచయిత్వా నదీతీరంగత్వా పూర్వధృతోపవీతాదీన్విసృజ్యనవానిధారయిత్వా సవితారంకాణ్డర్షిం ప్రజాపతిం సోమమగ్నిం విశ్వాన్దేవా న్బ్రహ్మాణం శుక్రియంకాణ్డర్షీ నృగ్వేదం యజుర్వేదం సామవేద మథర్వవేదంసాంగంహితీర్యాజ్ఞికీ వారుణీ దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామీతి త

ర్పయిత్వా ఉఘారాన్తే శ్రావణహోమం కరిష్యఇతిస
ఙ్కల్ప్య పూర్వవత్తాత్కాలికవ్రతబన్ధం ధాతాదిపఞ్చవా
రుణం మూలహోమంస్విష్టాకారంచహుత్వా ఉ న్తహోమా
న్తే సావిత్ర్యాసహస్రసమిధో జుహుయాద్బహిఃపరిహర
ణ భస్మలేప ప్రోక్షణోపస్థానాది కుర్యాన్మాసే మాసే విసృ
జే ద్యస్మాదనేన సర్వవ్రతానాం పూర్తిర్భవతి తస్మా
దవశ్యంకుర్యాత్ ॥

ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహ విరచితే
ద్వితీయప్రశ్నే పఞ్చమప్రకరణమ్॥

—* స మా వ ర్త న మ్ *—

వేదమధీత్య స్నాస్యన్నుదగయనే పూర్వపక్షే రిక్తా
నధ్యయనా స్త్రిహాయ శుభేనక్షత్రే నదీతీరే గోష్ఠేవా ఒగ్నిం
ప్రతిష్ఠాప్య ధాతాదిపూర్వం శుక్రియవ్రత విసర్గంహుత్వా
వయస్సుపర్ణాఇతి వస్త్రవేష్టనం పరిత్యజ్య శుక్రియవ్రతం వి
సృజే దిమగ్గుంస్తోమంత్ర్యాయుషమితి ప్రధానం పఞ్చవారు
ణం మూలహోమంచ హుత్వో ద్వయంతమస ఉదుత్యమి
త్యాదిత్య ముపస్థాయో దు త్తమమిత్యు త్తరీయ మథావయ
మితి యజ్ఞోపవీత మేఖలాజిన దణ్డానప్సువిసృజ్య క్షురమా
దాయ శివోనామాసీతి పాషాణేన కషయిత్వా సాక్షతో
దకై శ్శిరోజ్యాప్లావ్య గోదానమిత్యాదిభిః క్రమేణ చతుర్దిశం

వస్త్రేణావపదితి శిఖాభ్రూవర్జం మానఖంవపతి దక్షిణతో
మాతేత్యాది సమాన మిదమహమి త్యుపగూహాయే దన్వా
ద్యాయవ్యూహధ్వమి త్యేదుమ్బరేణ కాష్ఠేన దతోధావ
యే చ్ఛితోష్ణాద్భి రాపోహిష్ఠేతి స్నాపయిత్వా ఽఽపో హి
రణ్య పవమానైః ప్రోక్ష్య దివిశ్రయస్వే త్యహతే వాససీ
గంధాఞ్జన కుణ్డల మణిహారాఙ్గుళీయక దర్పణ చ్ఛత్రోపాన
మేఖలో పవీతాజిన వాహన మధుపర్కాణి సమ్భృత్యప్రో
క్ష్య నమో గ్రహాయేతిగన్ధంగృహీత్వాపాత్రీనమఞ్జలింగృహీ
త్వాఽప్సరస్స్వితిగాత్రాణ్యనులిప్య తేజోవత్సవఇతివస్త్రం
పరీధాయసోమస్యేత్యుత్తరీయంగృహ్ణాతి * యాందురుక్తాది
త్యాదిభి స్తత్తన్మన్త్రై ర్మేఖలాదీనిధారయిత్వా బాదరం
మణిం సౌవర్ణకుణ్డలేచ పర్ణేనవస్త్రేణ వాఽఽచ్ఛా
ద్య దర్భేణబద్ధ్వా వామేనాగ్నేరుపరిధారయన్నాయుష్య
మిత్యాదిపఞ్చభి ర్మన్త్రైర్హుత్వా సమాజమిత్యుదపా
త్రే త్రిఃప్రదక్షిణంప్రక్షాళ్య తుర్భిష్ట్వా ర్త్వవై రియమోష
ధీతి దక్షిణో త్తరకర్ణయోః క్రమేణప్రవృత్తావాబధ్య శుభి
క ఇతి కణ్ఠేమణింబద్ధ్వే దం బ్రహ్మప్రునీమహ ఇత్యూర్ధ్వకా
మఙ్గళ్యామసజ త్యేవమేవబాదరంమణిం మన్త్రవర్జమి
త్యాప స్తమ్బః। యదాఽఞ్జనం యన్మేమన ఇత్యక్షిణ్యోరఞ్జనేనా
జ్యా దక్షిణంపూర్వ మాజ్యా ఇతివిజ్ఞాయతే। ఇమాస్సుమ

* ఆదిశబ్దేనఉపవీతాజినేచగృహ్యేతే ప్రవృత్తే=కుణ్డలె

నసఇతి శిరశికణ్ఠేవాస్రజమాదాయ దేవస్యత్వేత్యాదర్శం గృహిత్వా ఽవేక్ష్య వైణవంయష్టి మేతనైవమన్త్రేణ గృహీత్వేన్ద్రస్య వజ్రోఽసివేగవేజమితిత్రిరున్మృష్టిః ఉపానహావిత్యుపానహావారుహ్య ప్రజాపతేశ్శరణమితి ఛత్రమాదాయ భువఃపునాత్విత్యాత్మానమాచ్ఛాదయతి యోమేదణ్డ ఇతి నష్టైదణ్డైపునర్గృహ్ణీయాద్రథోలబ్ధశ్చేత్ప్రతిష్ఠేస్థఇత్యభిమృశ్యరథంతరమసీత్యారోహే దశ్వశ్చేదశ్వోఽసీతిగజమిన్ద్రస్యత్వావజ్రేణేత్యారుహ్యప్రాచీముదీచీంవా దిశంగత్వాఽవ

—* మధుపర్కప్రయోగః *—

తరే త్తతోఽభ్యాగతంవరం కన్యాప్రదస్స్రగ్స్రవన్త్యేత్వావేక్ష్యయశోఽసీతిగృహే విష్టరం కూర్చం పాద్యమర్ఘ్యమాచమనం మధుపర్కం గాంతృణముష్టించసంభృత్యత్రోపవేశ్యేమం వరంమధుపర్కేణ పూజయిష్య ఇతిసఙ్కల్ప్య ఇదమాసనమితి విష్టరందత్వారాష్ట్రభృదితికూర్చందదాతి యథాపురస్తాదాపఃపాదావితి పాదాప్రక్షాళయేత్తోఽపిదక్షిణంపాదంపూర్వం బ్రాహ్మణాయప్రయచ్ఛేత్సవ్యగ్ం శూద్రాయ ప్రక్షాళయితారం విరాజఇత్యభిమృశ్య తేనైవాత్మానంప్రత్యభిమృశేదిదమర్ఘ్యమిదమాచమన మిత్యుక్తేమయిదేజఇతి మన్త్రావృత్త్యాఽఽదదీత దధిమధుఘృతంక్షీరమితిసగ్ంసృజ్య కాగ్ంసేన మధుపర్కందద్యాద్దేవ

స్యత్వేతిప్రతిగృహ్యాయన్మధున ఇత్యనామికామధ్యమాఙ్గుష్ఠై
స్త్రిః ప్రాశ్నీయాద్యోగే యోగ ఇత్యాచమ్య పునరాచమే ద
మృతాపిధానమసీతి గామాబద్ధ్య గాం దదామీతి సఙ్కల్ప్య
గౌర్ధేనురితి తస్యై తృణముష్టిం ప్రదాయ తాంగారస్యాపహ
తేతి స్పృశన్నస్మిన్మన్త్రేఽముష్య ఇతి స్థానే స్వదాతృనామశ
ర్మాన్తం షష్ఠీవిభక్త్యా నిర్దిశ్య తత్సుభూతమిత్యుత్సృజే దే
తదన్తో మధుపర్కః ఆచార్యాయ ఋత్విజే శ్వశురాయ రాజ్ఞే
సంవత్సరాదూర్ధ్వ మేతత్కార్యం గాం వినేత్యర్థః స్నాత
కవ్రతాఙ్గ బ్రాహ్మణాన్ ద్యౌస్త్వాదదాత్వితి భోజయిత్వా
ఇన్ద్రాగ్నీ మేవర్చ ఇత్యేతాన్ ప్రణమ్య పుణ్యాహం వాచయి
త్వా స్నాతకవ్రతాఙ్గ హోమం కరిష్య ఇతి సఙ్కల్ప్య అగ్నిం
పరిషిచ్య ఆజ్యేన వ్యాహృతీర్హుత్వా పునః పరిషిచ్యాగ్ని
మాదిత్యం చోపతిష్ఠేత నిత్యమాపాణిగ్రహణా దేవం కుర్యాత్

ప్రాణాగ్నిహోత్రవిధిః

అథ ప్రాణాగ్నిహోత్రం పరమాత్మా యజమానః శ్రద్ధా పత్నీ
హృదయమన్తర్వేది లోమాని బర్హిః ప్రాణాదయః ప
ఞ్చాగ్నయో జిహ్వాదీని పాత్రాణి విషయా హవీంషి తదై
వమేకాధ్వర్యుః ప్రాణాగ్నిహోత్రే ఆత్మయజ్ఞో భవతి ప్రా
ణాగ్నిహోత్రం కరిష్య ఇతి సఙ్కల్ప్య అమృతోపస్తరణమసీ
త్యన్నం ప్రోక్ష్య మహాస్మీత్యభిమృశ్య జలస్తరమిత్యపః పి

త్వా అంగుష్ఠమధ్యమానామికై రన్నంగృత్వా ప్రాణాయ స్వాహేత్యాదిభిః పంచాహుతీర్హుత్వా జలస్యోరమిత్యపః పీత్వా శ్నియా దాచమ్యాపోగృహీత్వా ఉదిత్యాభిముఖః ఓంప్రాణానాప్యాయస్వేతి నాభిదేశమభిమృశ్య దక్షిణకరాఙ్గుష్ఠేన తత్పాదాఙ్గుష్ఠే అణోరనియ్యానితి సంసిఞ్చే దేవం సాయంప్రాతగ్గకుర్యాద్యజ్ఞోభవతి తేనానృణోభవతి (శ్రు) జాయమానోవై బ్రాహ్మణ స్త్రిభిరృణవా జాయతే బ్రహ్మచర్యేణర్షిభ్యో యజ్ఞేనదేవేభ్యః ప్రజయాపితృభ్య ఏష వాఅనృణో యగ్గపుత్రీయజ్వా బ్రహ్మచారివాసీతి,, విజ్ఞాయతే॥

ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రతర్పణే నృసింహవిరచితే ద్వితీయప్రశ్నే షష్ఠప్రకరణమ్॥

తృతీయప్రశ్నప్రారంభః

అష్టవిధవివాహాః

అథాతగ్గపాణిగ్రహణ మష్టధావివాహాభవన్తి బ్రాహ్మో దైవగ్గ ప్రాజాపత్య ఆర్ష ఆసురో గాన్ధర్వో రాక్షసగ్గ పైశాచఇతి బన్ధుశీలలక్షణసంపన్నం వరమాహూయ యత్కన్యాంసదృశాందదాతి సబ్రాహ్మఇత్యుచ్యతే య

దాత్రీమయయజ్ఞస్య ఋత్విజే దక్షిణార్థం కన్యాం దదాతి స దైవః ధర్మార్థకామేషు త్వయైషా నాతిచరితవ్యేత్యుక్త్వా కన్యాం దద్యాత్స ప్రాజాపత్యో యదేకం గోమిథునం ద్వేవా వరాదాదాయ కన్యాం ప్రతిపాదయతి తమార్షం ప్రతిచక్షతే యత్కన్యాయై భూషణం జ్ఞాతిభ్యశ్చ ధనం దత్వా కన్యాం ప్రతిగృహ్ణాతి తమాసురమామనన్తి యదన్యోఽన్యం కామేనోపయచ్ఛతి స గాన్ధర్వో భవతి యద్బన్ధూన్ జిత్వా ప్రసహ్య కన్యాం హరతే స రాక్షసః సుప్తాం ప్రమత్తాం వా రహసి యదుపగచ్ఛతి స పైశాచో భవతీ త్యేతేషామాద్యాశ్చత్వారో బ్రాహ్మణస్య తోయపూర్వకాః ప్రదిష్టా ఆసురగాన్ధర్వావపీత్యేకే క్షత్రియస్య రాక్షసమపి యస్మాత్త్రీం స్త్రీన్ పూర్వాపరానార్షజ షట్ప్రాజాపత్యాజాత స్సప్తసప్తదైవీపుత్రో దశదశ బ్రాహ్మీసుతస్తత్పావయేదితి విజ్ఞాయతే॥

ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే తృతీయప్రశ్నే ప్రథమప్రకరణమ్॥

—* వివాహ్య కన్యా నిర్ణయః *—

బ్రాహ్మాదివివాహేషు కూటస్థమారభ్య పితృతస్సప్తపురుషాతికాంతాం మాతృతఃపంచపురుషాతిక్రాంతాం పఞ్చపితృతః స్త్రీన్మాతృతో వా ఽతీతాం వరయేత్ దాఙ్గీరసభృగువర్జం మసమానార్షగోత్రజాం చ యవీయసీం వరయేత్ ।

—* కన్యాదోషాః *—

పిఙ్గళాక్షీం హీనగాత్రలోమ్నీం కుబ్జాంభీషణాం సఙ్గ
తభ్రువం రక్తశీర్షాం కర్కశాం ముణ్డాం శోకస్వరాం అ
న్యదత్తాం వర్షాధికాం నక్షత్రనామ్నీం నదీనామ్నీం వృక్ష
నామ్నీంచ వర్జయేత్॥

—* కన్యాపరీక్షా *—

యద్యస్యాస్సమృద్ధిపరీక్షా క్రియేత పఞ్చమృత్పిణ్డాన్కృ
త్వా తేషు నానాబీజానిసంసృష్టాని సామికాదివేద్యాఃపా
గ్ంసూం త్సస్యాదిక్షేత్రాదాహృతలోష్ఠం శకృచ్ఛ్మశాన
లోష్ఠంచనిక్షిపతి(ఋు) ఛన్నానిరుతమగ్రే ప్రథమం ఋతేసర్వం
ప్రతిష్ఠితం యదియంకుమార్యభిజాతా తదియమిహ ప్రతి
పద్యతాం యత్సత్యంతద్దృశ్యతాం" ఇత్యభిమన్త్ర్య కాంస్య
పాత్రేనిధాయ కన్యాసమీపేనిక్షిప్య బ్రూయా దేతేషామేక
ముపస్పృశేతి పూర్వేషాముపస్పర్శనే క్రమాత్ప్రజా యజ్ఞ
సస్య పశుసమృద్ధిరుక్తా ఽన్యత్రమృతింవిద్యా దేవంపరీక్ష్యో
పయచ్ఛేత యస్యాంమనశ్చక్షుషో ర్నిబన్ధస్తస్యామృద్ధి
ర్నేతరదాద్రియేతేత్యేకే పితా ఽప్యేవంవరంపరీక్ష్యోన్మ
త్తపతిత షణ్డ స్వగోత్రజ చక్షుశ్శ్రోత్రవిహీనా న్వర్జ
యిత్వా బన్ధుశీలలక్షణసమ్పన్నాయ శ్రుతవృత్తవతే క

న్యాందద్యా త్తతశ్శుభేముహూర్తే యుగ్మాంత్సమవేతా
స్త్రీ స్త్రీనతోవరాః వరస్యప్రిహిణుయా త్తేకన్యాదాతారం
గత్వాగోత్రమిమం కుక్షిజాం కన్యాం కాశ్యపాయ యజ్ఞదత్తశ
ర్మణే ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థం వృణీమహ ఇతిబ్రూయు
స్సోఽప్యేవందాస్యామీతివదే త్కృతార్థావయమితి వర
మానేదయేయు ర్యదికన్యాంవరయిత్వా వరో దేశాన్తరంగ
చ్ఛే న్నిమ్రయేతవా ఽన్యస్మైదద్యా ద్యదిదత్తకులో గచ్ఛే
ద్దేవరాయదద్యా త్యన్యస్మై దదాతీత్యేకే తతో మాఘఫా
ల్గున వైశాఖజ్యేష్ఠేషు వివాహంనిశ్చిత్య తస్మి ద్దినే కన్యా
గృహే కులస్యశుద్ధ్యర్థం బన్ధుభిస్సహభుఞ్జీత యదికన్యాస్వ
యంవా జ్యేష్ఠస్యజ్యేష్ఠేమాసి వర్జయేత్ ॥

—* వి వా హ క్ర మః *—

తతోవరః స్వవర్ణైర్వా స్త్రీభిరుపదిష్టై ర్మఙ్గళైః
పిత్రాదిభిశ్చయుక్తో హస్త్యాదికంపూర్వవదారుహ్య స్వస్తి
సూక్తంశకునసూక్తంచజపన్ కన్యాగృహంయాయా దభ్యా
గతంవరం కన్యాపిదఇత్యాది గోవిసర్జనాన్తం సమావర్త
నోక్తవత్సమానం తతస్తపాణిగ్రహ వరో గార్హస్థ్యధర్మా
ధికారసిద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణంకరిష్య ఇతిసఙ్కల్ప్య సుము
హూర్తే పరిసుగన్ధే త్రిప్రత్యఙ్ముఖీం సాలఙ్కృతాంకన్యా
మీక్షయే దభ్రాతృఘ్నీమితి సాతమీక్షేత తతోఽగ్నిముఖా

ర్థం గురుంప్రార్థయే దాఘారాన్తమగ్నిముఖం పాత్రా
సాదనకాలే కూర్చాశ్మలాజ హోమాక్షతాన్యపి సాదయే
త్తతోఽగ్నేరుత్తరాపరే కన్యాప్రద శ్శాలిధాన్యోపరిస్థితాం
కన్యా ముభయగోత్రనామోచ్చారణపూర్వకం స్వదక్షిణేన
హస్తేన తుభ్యం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీ
తి ప్రాజాపత్యే బ్రాహ్మవివాహే బ్రహ్మత్వప్యర్థం దై
వాదిషుయథాలిఙ్గం తృప్త్యై దదామీతిదద్యా ద్వరః ప్రజాప
తిస్త్రియామితిప్రతిగృహ్య స్వదక్షిణే నివేశ్య పూర్వధృతమే
ఖలాదీనివిసృజ్య తయాసహాస్నానంకుర్యా ద్వస్త్రగన్ధాభర
ణాదికం గృహీత్వాబన్ధుభిస్సహకన్యా గృహంగత్వా తేజ
ఆయురితి వస్త్రగన్ధదామాదినా కన్యామలంకృత్య ప్రజాపతి
స్స్వమితిమంగళసూత్రా ద్యాభరణానిదత్వా ప్రతిగృహ్ణీ
యాదిత్యేకేవదంతి తతఃపుణ్యాహంవాచయిత్వా సుమఙ్గలీ
రియమితి పాణింగృహీత్వా ఽగ్నిశాలామభ్యాస్యా గ్నేః
పశ్చిమేకటమాస్తీర్య దక్షిణేవధూ ముత్తరేవరశ్చోపవిశతః
తతోరాష్ట్రభృదితి తస్యైకూర్చందద్యాత్ప్రపితస్మిన్నుదగ
గ్రౌఉపవిశత్యగ్నింపరిషిచ్యాన్వారబ్ధపత్న్యా ఽగ్నిరైత్వి
మామగ్ని మాఽతేగృహే ద్యౌస్తేపృష్ఠ మప్రజస్తాం దేవ
కృతమితి షడ్భిః పఞ్చవారుణైశ్చ జుహుయా దపరేణాగ్నిం
దర్భేష్వాసాదితమశ్మానం వధ్వాదక్షిణ పాదాఙ్గుష్ఠే నా
తిష్ఠేమమితిస్పర్శయిత్వా ప్రత్యఙ్ముఖఇత్యస్యా దక్షిణము

త్త్వానంపాణిం దక్షిణేనాఽఽఙ్గుష్ఠే నగృహ్ణీయా ద్యదికామ
యేత స్త్రీరేవజనయేయ మిత్యఙ్గుళీరేవ యదిపుగ్ంసోఽఙ్గు
ష్ఠం యద్యుభయముభయం గృహీయాత్సరస్వతీతివిసృజే ద
ఘోరచక్షురిత్యాసీతా స్యాఞ్జలావుప స్తీర్య ద్విర్లాజా నభి
ఘారయే దభిపూరణగ్ంసౌదర్య మిమాంల్లాజానితి వరోఽ
భిఘార్య యంనారీత్యవిచ్ఛిన్నేన వధ్వఞ్జలినా పురోడాశవ
జ్జుహో త్యగ్నేణే త్యేకే ఉదాయుషేత్యుత్థితి ప్రిత్యఙ్ముఖ
ఇతివధూముఖంసమీక్ష్య సరస్వతీతిపూర్వవత్పాణిం గృహీ
త్వా ఽఘోరచక్షురితివిసృజ్యే మాగ్ంల్లాజానితిలాజానా
పూర్వ్యే యంనారీతిహుత్వో దాయుషేత్యగ్నిం ప్రదక్షిణం
కుర్యాదిత్యేకే విశ్వాఉతత్వయేతి ప్రదక్షిణమగ్నింకృత్వా
ఽతిగాహేమహీత్యాసీత ఏవముప స్తరణాద్యేతద స్తంత్రి స్త
తోమూలహోమంహుత్వా ఽగ్నేపాత్ప్రియశ్చి త్త ఇత్యాదిభిర్గ్ని
పఞ్చభి ర్వ్యాహృతీభిశ్చ పాప్రిసావిరిత్యేనేగవరిషిచ్య ప్రవే
శ హోమార్థంసఙ్కల్ప్య పునగ్పరిషిచ్య స్విష్టకృ న్నిత్రీన్ద్రా
హుతి విచ్ఛి న్నదగ్ధే స ప్తసమి ద్వ్యాహృతీర్జుహో త్యేవ రే
ణాగ్ని ముదగగా ప్రింత్స ప్తదభ్రేనా స్తీర్యైకమిషఇత్యాదిభి
స్స ప్తపదాని పాప్రిగ న్తం దక్షిణేనపదావధ్వాసహేతిక ప్రిమ్య
సఖాఇతిపాప్రిగాదినివృ త్త్యా మమహృదయమితి వధ్వాహృద
యమభిమృశ త్యథాధ్వర్యు రాపోహిరణ్యపవమానై గపోప్రి
క్ష్య పుణ్యాహంవాచయ త్యరున్ధతీత్యాదిభిర్వధ్వా మన్వాది

భిర్వరస్య శిరస్యక్షతారోపణం కుర్యాదేతదన్తం పాణిగ్రహణం ధ్రువదర్శనాన్తమిత్యేకే తతఃప్రభృతి గార్హస్థ్యానుష్ఠానం కుర్యాత్॥

ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే తృతీయప్రశ్నే ద్వితీయప్రకరణం॥

వధూగృహాత్స్వగృహాగమనం

అథవరో వధూమగ్నింసమాదాయ గృహంప్రవిశేద్దూరస్థశ్చేచ్ఛతస్రోరాత్రీస్తిష్ఠేదనన్తరం సంప్రవాహారయన్తీతి వధూంయానమారోప్య సమంవధ్వాత్యగ్నిముద్ధృత్య గృహంగచ్ఛేత్ యదిమాంగేనదీంవ్యతిక్రమేత్ అయం నోమహ్యాః పారగ్గ్ం స్వస్తి నేషద్వనస్పతిః సీరానస్సుతరాభవ దీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే" ఇతినావమభిమన్త్ర్యయే న్నచతరన్తీనావికా వ్యధూగపశ్యేత్ " యాఓషధయో యానద్యో యానిధన్వాని యేవనా తేత్వావధూప్రజావతీం పరిత్వేముఞ్చన్త్వగ్ంహసః" ఇతితీత్వాజపేచ్చైత్యవృక్షాణాం వ్యతిక్రమే" యేగన్ధర్వాఅప్సరసశ్చ దేవీరేషువృక్షేషు వా

నస్పృత్యైపాసతే శివా స్తేఅస్త్వైవధ్వైభవ స్త్వమాహిగ్ంసిష ర్వ్యాహాతుమ్యాహ్యామానా,, మితిజపతి “ జీవాగ్ంరుదన్తి వి మయన్తే అధ్వరే దీర్ఘామనుప్రసితిం దీధియుర్నరః। వా మంపితృభ్యో యఇదగ్ంసమేరిరే మయఃపతిభ్యో జనయగ్గ పరిష్వజే ” ఇతివధూరోదనేజపతి గృహసమీపంగత్వా వధూంసంప్రేష్యతి “ దక్షిణంపాదమగ్రే హరదేహళీం మాధిష్ఠా” ఇత్యుత్తరపూర్వదేశే ఽంగారస్యోల్లేఖనాది కృత్వా ఽగ్నింప్రతిష్ఠాపయ త్యగ్నేరపరస్యాం లోహితం చర్మానడుహం కృష్ణాజినంవా ప్రాగ్గ్రీవ ముపరిలోమా స్తీర్య తత్ర ప్రాఙ్ముఖీంవధూముపవేశ్యా న్తరమిహగావఃప్రజాయధ్వమితి స్వయంనిషీదే దుత్తరతోవాచంయచ్ఛ త్యానక్షత్రోదయా దుదితేషునక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్య దేవీష్షడుర్వీరిత్యుపసాయ మాహాస్మహీతిచ న్ద్రిం సప్తర్షయఇతిసప్తర్షీ కృత్తికామరున్ధతీంచ ధ్రువక్షితిరితిధ్రువం చోపస్థాయా న్యోఽన్యంసంభాష్య వాచంవిసృజ్య త్రిరాత్రమధశ్శయ్యాం బ్రహ్మచర్యం క్షారలవణ వర్జనంచకురుతామ్॥

—* ఆగ్నేయస్థాలీపాకః *—

అథాగ్నేయస్థాలీపాక సఙ్కల్పం

కృత్వా ప్రజాస్థాలీమితిచరుస్థాలీమభిమన్త్ర్య అగ్నయేజు
ష్టంనిర్వపామీతి తస్యాంతణ్డులాన్నిర్వాప్య ప్రక్షాళ్య వాచ
స్పతయఇతి వధ్వాచరుగ్శ్రపయిత్వా ఽభిఘార్యోత్తరతఉ
ద్వాస్య పరిస్తీర్య పరిషిచ్యాగ్నిముపసమాదాయాజ్యేనజు
హోముపస్తీర్య చరుండ్విరవదాయాభిఘార్య హవ్యవా
హమితిహుత్వా పునరుపరిస్తీర్య ద్విరవదాయాభిఘార్య స్వి
ష్టమగ్నఇతిహుత్వా చరుశేషేణ బ్రాహ్మణంభోజయతి త
స్మా ఋషభందదాతి ఏవమత ఊర్ధ్వం దక్షిణావర్జం పర్వణిప
ర్వణిస్థాలీపాకేనయజేత సోఽప్యాగ్నేయస్థాలీపాక ఇతివ్యాఖ్యా
తః* పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే ప్రత్యహం సాయంప్రా
తర్యవైర్వ్రీహిభిర్వా ఽగ్నయేస్వాహా ప్రజాపతయే
స్వాహేతి సూర్యాయస్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహేతి
హస్తేనజుహుయా "దగ్నయేచప్రజాపతయేచ సా
యంజుహోతి సూర్యాయప్రజాపతయేచ ప్రాతర్జు
హోతీతి విజ్ఞాయతే" తూష్ణీముత్తరాం జుహోతీత్యేకేత
మేవానువదన్తి యత్తూష్ణీంతత్ప్రాజాపత్యమిత్యాజ్యేనజు
హుయాత్తేజస్కామస్య పయసాపశుకామస్య దధ్నేన్ద్రి
యకామస్య యవాగ్వాగ్రామకామస్యేతిచవిజ్ఞాయతే" లౌ
కికాగ్నిసంసర్గేనుగతే శునకశూద్రరజస్వలాసంసర్గేచ

---

*అష్టముష్టిర్భవేత్కించిత్ కించిచ్చత్వారిపుష్కలం
పుష్కలానిచచత్వారి పూర్ణపాత్రఇహోచ్యతే॥*

పునరాదధీత పత్నీకృచ్ఛ్రంచరతి యదిస్థాలీపాకాత్ప్రాగను గచ్ఛేత్తదాపునర్వివాహంకుర్యాద్యది ప్రాతర్నజుహుయా త్తదాసాయంకాలే అగ్నయేస్వాహా పథికృతయేస్వాహే తిహుత్వా ప్రాతర్హోమంకృత్వా సాయంహోమం కు ర్యాద్యదిసాయంనజుహుయాత్ప్రాతస్తత్కాలే అగ్నయే స్వాహా వైశ్వానరాయస్వాహేతిహుత్వా సర్వంపూర్వవ త్కుర్యాత్ ॥

—* వైశ్వదేవక్రమః *—

అథవైశ్వదేవముపాసనేపచనేవా చరుంశ్రపయిత్వా అభిఘార్య యథాహోత్రగ్నిం ప్రదక్షిణంపరిమృజ్య పరిషి చ్య అగ్నయెస్వాహా సోమాయస్వాహే త్యగ్నేరుత్తరద క్షిణభాగయోర్హుత్వా మధ్యేవ్యాహృతీ ర్విశ్వేభ్యోదేవే భ్యో ధన్వన్తరయె కుహ్వై అనుమత్యై ప్రజాపతయె ద్యా వాపృథివీభ్యాంచ స్వాహేంతిహుత్వా వ్యాహృతీర్జు హుయా దిమామెఅగ్నఇతి చరుగంసేధ్మంజుహుయా దేత మేవదేవయజ్ఞమితివదన్తి" యదగ్నౌజుహోత్యపి సమిధం త ద్దేవయజ్ఞ స్సన్తిష్ఠతే" ఇత్యుక్తం అగ్నిహోత్రాయవైశ్వదేవ యజ్ఞాయ బ్రహ్మయజ్ఞాయ దేవయజ్ఞాయ భూతయజ్ఞాయ మనుష్యయజ్ఞాయ స్వాహేతిహుత్వా పితృయజ్ఞాయ స్వ ధానమః పఞ్చమహాయజ్ఞాయ స్వాహేతిచహుత్వావ్యా హృతీస్స్విష్టకృతం వ్యాహృతీశ్చహుత్వా తతోయథాదిశం

గృహేబలింహరే ద్బ్రహ్మణేనమ ఇతిమధ్యేనిక్షిప్య బ్రహ్మ
పురుషాదీన్దిపురుషాన్తం ప్రాగన్తం దక్షిణేయమయమ
పురుషయో రుదగన్తం పశ్చిమే వరుణ వరుణపురుషయోర్ప్ర
ప్రాగన్త ముత్తరే సోమ సోమపురుషయో రుదగన్తం బ
లింక్షిప్త్వా ఽఽగ్నేయాదిషు తత్తన్నామ్నా చతురోబలీన్
దత్వా దక్షిణేపితాదిభ్య శ్చతుర్భోర్ధ్వ దక్షిణాన్తంబలిం
దద్యా త్తత్పశ్చిమే పితృపత్న్యాదిభ్య స్తథైవనిక్షిప్యాకా
శే యావన్తోన్నార్థినఇతి విశ్వేభ్యోదేవేభ్యో దివాచరేభ్య
ఇతిదివారాత్రౌన క్తంచరేభ్యఇతిశయ్యాశిరస్థానే శ్రియాఇతి
పాదప్రదేశే భద్రకాళ్యాఇతి మరుద్భ్యనమఇతి ద్వారపట్టి
కయో ర్యదిప్రత్యఙ్ముఖ్యోర్వాస్యాత్తాముత్తరాన్తం యదిదక్షి
ణోత్తరా ప్రాగన్త మగ్నయేనమఇ త్యశ్మన్తక పార్శ్వ
యో రద్భ్యఇత్యుదధాన్యాం దృషదేనమఇతి దృషద్దృష
త్పుత్రయో ర్వనస్పతిభ్యో నమ ఇత్యులూఖలముసలయో
రోషధీభ్యఇతి శూర్పే బలిందత్వా శునాంచేతి గృహపృ
ష్ఠభాగే బలిశేషంనిరూప్యాచమ్య తతోఽన్వగ్నపరిషేకం
కృత్వా భస్మలేపన పోక్షణా గ్న్యాదిత్యోపస్థానంకుర్యా
న్నిత్యంసాయంప్రాత రేవంబలిగ్ంహరే త్తత్కాలప్రాప్త
ప్త మతిథింతర్పయే దేషఏవమనుష్యయజ్ఞో యన్మనుష్యే
భ్యోఽన్నందదాతితన్మనుష్యయజ్ఞస్య నివృత్తఇతి విజ్ఞాయతే
ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే
తృతీయప్రశ్నే తృతీయప్రకరణమ్॥

ఏవం త్రిరాత్ర మౌపాసనవైశ్వదేవౌకృత్వా బన్ధుభిః స్సహాభుక్త్వాపూర్వాస్స్వతేచరమ్రణిరాత్రౌపుభౌశయాతాం తయోర్మధ్యే ఔదుమ్బర అశ్వత్థగ్లాక్షోవా దణ్డో వాస సాసూత్రేణవా వేష్టిత స్తిష్ఠతి సఉభయోః క్రీడావారణో భవతి॥ —* నిషేకః *—

అథ చతుర్థ్యామపరరాత్రా వుత్థాయ పత్నీమలం కృత్వాఘూరాన్తే ఽగ్నేప్రాయశ్చిత్తఇత్యా ద్యాదిత్యాన్త మగ్న్యన్త మాదిత్యాన్తం వ్యాహృతీశ్చ హుత్వా భూర్భువ గమితి చతుర్భి ర్వధూశిర స్యాజ్యమానీయా స్తహోమం హుత్వా ఽగ్నింప్రదక్షిణంకృత్వా ప్రణమ్య ప్రాచ్యాముదీ చ్యాంవా వధూముపవేశ్య భిష్ణేవితియోనిమభిమృశ్య స న్నాన్మ ఇతి సమీపంగత్వా మామనువ్రతేత్యాలిఙ్గ్య మధు హేమ్న ద్విధమితిమైధునంకుర్వీత సుప్రజాస్త్వాయేత్యుపగమ నం సన్నామ్న ఇత్యాలింగనమిమామనువ్రతేతి వధూముఖే క్షణమిత్యేకే॥ —* ఋతుసఙ్గమనమ్ *—

అథ కుడారజగ్ిపశ్యతి తదాత్రిరాత్రం నైతాము పగచ్ఛేన్నై తయాసహాసీత నశయీత త్రిరాత్రం స్నానా భ్యఙ్జన శిరగ్ఁ్ఫూయ సాఞ్జన దన్తధావన నఖనికృన్తన త న్తుకరణ రజ్జుక్రియాదీని వర్జయెత్పణేః న ఖర్వేణవా నా న్నమద్యా దఖర్వేణాన్న మఞ్జలినావా ఽద్యాద్యాం మలవ ద్వాససమితి బ్రాహ్మణం చతుర్థేఽహని దన్తధావ

సంకృత్వా స్నాత్వా శుద్ధస్రగఞ్జనామ్బరానులేపనా నాన్యం పురుషం పశ్యే ద్యస్మాదృతుస్నాతా యాదృశం పురుషం పశ్యతి తాదృశం పుత్రం లభతే పతిశ్చతుర్థీ ప్రభృత్యా షోడశీషు తిథిషు సమాసు పుత్రకామో విషమాసు స్త్రీకామ ఉపగచ్ఛే దుత్తరాముత్తరా ముత్కృష్టాముపదిశన్తి న్యగ్రోధశృఙ్గమాదాయా భిషూయ తద్రసం పుత్రకామాయా దక్షిణనాసికాఛిద్రే ఉపనయే ద్వామే స్త్రీకామాయా యాయన్మేగర్భ ఇత్యేనాం ప్రోక్ష్య విష్ణుర్యోనిమితి తా ముపగచ్ఛే దాఘారాన్తే వైశ్వదేవం వైష్ణవం మూలహోమ మఙ్గహోమం హుత్వా పూర్వవదుపగచ్ఛే దితి కేచిద్వదన్తి॥

—* గర్భాధానమ్ *—

శరీరగౌరవ భక్తద్వేషా రుచ్యాదిభి ర్గృహీతగర్భాం జ్ఞాత్వా పూర్వస్మిన్పక్షే పుణ్యే పుంనామ్ని నక్షత్రే వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్యాజ్యేనాఘారాన్తే పరిషిచ్య ధాతాదీన్ పఞ్చవారుణం మూలహోమం స్విష్టాకారం చ హుత్వా వృషోసీతి తస్యా హస్తే యవాన్ దదాతి సూత్రేణ బధ్నాతీ త్యేకే దధిక్షీరం ఘృతం సమమాదాయ భూస్త్వయీత్యాదిభి స్త్రిస్సంప్రాశయిత్వా ఆచమనం కారయిత్వా దర్భేణాభిష్టావహమితి నాభేరూర్ధ్వం త్రిరున్మృజ్య పుణ్యాహం బ్రాహ్మణభోజనం కుర్యాత్॥ —* పుగ్ంసవనమ్ *—

అథ చతుర్థే మాసి పూర్వస్మిన్పక్షే పుణ్యే నక్షత్రే

పూర్వవద్వధూముపవేశ్యాగ్నిముపసమాధాయాఘారా
న్తే ధాతాదీన్ పఞ్చవారుణం మూలహోమం స్విష్టాకా
రం హుత్వాఽగ్నేరపరస్యాం ప్రాఙ్ముఖం వధూముపవేశ్య
వృషోసీత్యాణ్డోస ఇతి సిద్ధార్థమిశ్రితాన్యవాన్దత్త్వా రా
కామహమిత్యాదిభిశ్చతుర్భిర్వధూదరమభిమృశతి తృతీ
యేసంబుద్ధ్యా సన్నిహితనదీనామనిర్దిశతి త్రివృత్ప్రాశన
మున్మార్జనం పుణ్యాహం బ్రాహ్మణతర్పణం పూర్వవ
త్కృత్వాఽథాన్తగ్నిపరిషేకంకుర్యాత్ ॥

—*సీమన్తోన్నయనమ్*—

అథాష్టమేమాసి సీమన్తోన్నయనం కుర్యాత్పూర్వవ
త్తాముపవేశ్య ధాతాదిస్విష్టాకారాన్తం హుత్వా త్రైణ్యా
శలలీలోమ్నా పిశాచోదుమ్బరస్తబకం సదర్భాఙ్కురం
దర్భేణసహబద్ధ్వా ఓంభూర్భువస్సువరితి గృహీత్వా సుగం
ధపుష్పమాలాదిభిరలంకృతాయా వధ్వా రాకామహంయా
స్తేరాక ఇతి ఊర్ధ్వాగ్ంసీమన్తఉమూహతి సోమఏవేత్యుద
రోపస్పర్శనం త్రివృత్ప్రాశనమున్మార్జనం పుణ్యాహం
బ్రాహ్మణతర్పణంచ పూర్వవత్ ॥

—*విష్ణుబలిః*—

అథాష్టమఏవమాసి విష్ణుబలిః పూర్వవద్వధూము
పవేశ్యాగ్నిముపసమాధాయ సర్వదేవావాహనాన్తే ఓం
భూగ్నిపురుషాదీనావాహ్య జుష్టాకార స్వాహాకారాన్కృ
త్వాఽఽజ్యభాగాన్తేఽగ్నేః పురతస్థణ్డిలం కల్పయిత్వా

ఉత్తరాంతం ప్రాగగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య తేషు కేశవాదిదా
మోదరాన్తా నుదగన్తమావాహ్యాపోహిరణ్యపవమానై
స్స్నపయిత్వా। ప్రణవాదిభిర్నమోన్తై స్తత్తన్నామభిరభ్య
ర్చ్య తోదేవా ఇదంవిష్ణు స్త్రీణిపదా విష్ణోఃకర్మాణి తద్వి
ష్ణోఃపరమం తద్విప్రాసో విష్ణోర్నుకం తదస్యప్రియం ప్రత
ద్విష్ణుః పరోమాత్రయా విచక్రమే త్రిర్దేవః పృథివీమితి
ద్వాదశాజ్యాహుతీర్హుత్వా ఘృతమిశ్రితంపాయసం కే
శవాదిభ్యోనివేద్య ద్వాదశనామభి రతోదేవాద్యైశ్చ పా
యసంహుత్వా ఋగ్యజుస్సామాథర్వభిర్మంత్రై ర్వైష్ణ
వైర్విష్ణు సూక్తేన సంప్రార్థ్య నమోన్తై స్తైర్నామ
భిఃప్రణమ్య పుణ్యాహ మన్తహోమంహుత్వా శేషంపాయ
సం పత్నీంప్రాశయే ద్దక్షిణాదానాది విష్ణుబల్యన్త మాపా
సనాగ్నౌ కర్తవ్యం లౌకికాగ్నావిత్యేకే॥

ఇతి శ్రీవైఖానస సూత్రదర్పణే నృసింహావిరచితే
తృతీయప్రశ్నే చతుర్థప్రకరణమ్॥

—* జాతకర్మ *—

అథ జాతకర్మవ్యాఖ్యాస్యామః సూతికాగృహం
యథాశాస్త్రంకృత్వా గోవాసితం తిలసిద్ధార్థైర్ధూప
యిత్వా ప్రసవకాలే గర్భిణీంప్రవేశయే చ్చతస్రస్తిస్రో
వాస్త్రియస్తత్రస్థిత్వా హృదయేశ్లథే కఞ్చుకంముక్త్వా స
శూలేనాభ్యర్థప్రదేశే ప్రసూయత ఇతివిద్యాద్వ్యథి నిరుద్ధగ

ఘ్రాణస్యా త్సువర్ణలాంయోనౌనిష్పీడ్య తత్రైవనిదధ్యా
త్సర్షపకణ్వకేనవాధూపయే త్సుఖసూతింలభతే గుఞ్జామూ
లమాహృత్య రక్షణార్థం హస్తపాదయోర్బధ్నీయాద్య
దాజాయమానస్య శిశోర్మ్నాసాగ్రందృశ్యతే తదాశుభాశు
భంసమీక్షే న్మాతుశ్శిరోదేశే దక్షిణతఉదకుమ్భంనిక్షిపేత్పా
దయోర్వాద్యవిశేష మవాక్ప్రప్వమావధీమిత్యేకే యద్యైవ
షోమగ్నిపవత ఇత్యాదరమభిమృశే జ్జపేదిత్యేకే జాతేకుమా
రే అశ్మపరశుహిరణ్య తిలాక్షత ఫలీకరణ సిద్ధార్థ మ
ధ్వాజ్య పయాంసి సమ్భృత్య ద్వారస్యవామభాగ ఽశ్మా
నంప్రతిష్ఠాప్య తస్మిన్ పరశుం తస్మిన్ హిరణ్యం నిక్షిప్యా
శ్మాభవేతి హిరణ్యమధర మశ్మానమూర్ధ్వంచకరోతి త
స్మిన్ అంగాదంగాదితి యయాకయావాస్త్రియా కుమారం
ధారయే న్మాతా వాఽథైన మద్భిరభ్యుక్ష్య తిలదేవపద్య
స్వేతి సాక్షతాంస్తిలా న్ఛిరసినిక్షిప్య నిత్యమన్యే నోపా
సనంకారయే దరణ్యాంవాఽఽరోపయే దథాన్యారణిమా
దాయ మథిత్వా ద్వారస్యదక్షిణతః ప్రోక్షణోల్లేఖనా స్తే
ఽగ్నింప్రతిష్ఠాప్య దర్భైః పరిస్తీర్య పరిషిచ్య శణ్డారథో యు
శ్శణ్డ ఆలిఖ న్నర్యక్ష్ణ ఆన్ధ్రిముఖగ్ధ కేశినీ రేతాః ఘునత
పూర్వపాం మిశ్రవాససో నక్తంచారిణో నిశీథచారిణీ తా
సాంత్వ మయం తేయోని ర్క్రమనామేతి వ్యాహృత్యాన్తం
జుహుయా దపివా ఽశ్మాంతకే కపాలం నిక్షిప్యైతస్మిన్నప్యు

షభశకృత్పిణ్డంనిధాయో త్తప్తమాహృత్య ధూపందత్త్వా
పూర్వవత్ప్రతిష్ఠాప్య జుహుయా చ్ఛ్రోత్రియాగారాద్వా
ఽఽహరే ద్యేనాగ్నినాజాతకర్మభవతి తేనాస్యసర్వసం
స్కారాభవన్తి హస్తంప్రక్షాళ్యభూమింస్పృష్ట్వా యత్తేసు
శీమఇతి వచా పథ్యా హిరణ్యా న్యశ్మనినిధాయ మధుస
ర్పిర్భ్యాంఘృతంకరోతి తన్మేధాఘృతమితివదన్తి పయ
స్స హితమేతదేవబ్రాహ్మం ఘృతమిత్యా మనన్తి దర్భేణ
హిరణ్యంబద్ధ్వా కుమారస్యవక్త్రమన్తర్ధాయ భూర్భు
చఇతి ఘృతద్వయం సకృత్ప్రాశయతి ప్రతిమన్త్రమిత్యేకే
ఏవమహరహ స్స్వయంప్రాతర్హుత్వా ఘృతంప్రాశ
యిత్వా మిశ్రితాభి శ్శీతోష్ణాభి రద్భిస్స్నాపయిత్వా క్షేత్రి
యెత్వేతి మాతుస్సమీపంనీత్వా మూర్ధ్న్యవఘ్రాయయా
దేవీరితి మాతురంక అధాయ తాసాంత్వేతి దక్షిణాదిస్త
నా ప్రత్యేకంప్రక్షాళ్య యంకుమారఇతి తథైవపాయయే
దాపోహవిషేతి శిరోదక్షిణదేశస్థిత ఉదకుంభే సాయంప్రా
తః పూర్వజలంవిసృజ్య నవంజలంనయే త్తృతీయే పఞ్చమే
సప్తమే నవమేవా ఽహ్నిశయనాదికం యథార్హంశో
ధయతి॥

—* వాస్తుసవనమ్ *—

అథవాస్తుహోమం వ్యాఖ్యాస్యామో నవగృహప్ర
వేశే సూతకప్రేతకయోరన్తేవా కర్తాకేశశ్మశ్రూణి వాప
యిత్వా మృణ్మయాని పురాణాని త్యక్త్వా ఽన్యానిసజ్జా

హ్యావస్త్రాదీన్యథోక్తం శోధయిత్వా ఔపాసనాగ్నౌ వా
ఘారాన్తే వాస్తోష్పత ఇత్యాదిద్వాభ్యాం భూమియజ్ఞేనే
ష్ట్వా భూమింయజ్ఞాయస్వాహేత్యాదిద్వౌభూమియజ్ఞదైవ
త్యౌ మేదినీత్యాది పఞ్చభూమిదైవత్యాః వ్యాహృతీర్జు
హుయా ద్దర్భముష్టిమగ్నౌప్రజ్వాల్య హామగ్నే అగ్నింగృ
హ్ణామీతి తమాదాయ పూర్వద్వారాదారభ్య కుడ్యమూలా
దన్తర్బహిశ్చ సూతకేదక్షిణం ప్రేతకేవామం పరీత్య
గృహమధ్యే పర్యగ్నింకృత్వా అపరద్వారేణ నిష్క్రమ్య ద
ర్భముష్టింవిసృజేత్తేనైవపథా పాత్రేణ పుణ్యాహజలం
ప్రోక్ష్య స్రావయన్నణోరణీయానితి శిష్టైస్సహప్రోక్షయే
దేవంవారుణాద్ద్వారాద్వా పూర్వద్వారం దక్షిణాదుత్తర
ముత్తరాద్దక్షిణంచ పర్యగ్నిప్రోక్షణే భవేతాం పునరేతేశ
తాది చత్వారోవరుణదైవత్యా విశ్వేదేవస్యేత్యాదిద్వౌవై
శ్వదేవౌ వతోదేవాది షడ్వైష్ణవా ద్వావిత్యేకే ఇన్ద్రమన్య
మిత్యాదిద్వౌ రౌద్రౌ బ్రహ్మజజ్ఞానమిత్యాదిద్వౌ
బ్రాహ్మౌ మిత్రశ్వాసస ఇత్యాదిద్వౌ కౌబేరౌ యు
వమేతానీత్యాది త్రయో౽గ్నిషోమీయా బృహస్పతి
ర్దేవానామిత్యాది చత్వారోబార్హస్పత్యాః స్త్రాతారమి
న్ద్రమిత్యాది త్రయోదశైన్ద్రాః యమోదాధారేత్యాదిద్వౌ
యామ్యౌ మిత్రస్యచర్షణీత్యాదిత్రయోమైత్రా భూమియ
జ్ఞాద్యంతేషు ప్రత్యేకం చతస్రోవ్యాహృతయ ఇత్యేవంద్వ్యే

త్తరశతం వాస్తుహోమస్యాహుతయో భవన్త్య థాన్త హోమః॥ ఇతిశ్రీవైఖానస సూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే తృతీయప్రశ్నే పఞ్చమప్రకరణమ్॥

—* ఉత్థానమ్ *—

అథ దశమేద్వాదశేవాఽహ్ని భవత్యుత్థానం జాతకాగ్నిమరణ్యాం సమిధివా సమారోప్య కర్తా కృతసర్వాంగవపన స్స్నాత్వా ఽగ్నింమథిత్వా శ్రోత్రియాగారాద్వా ఽఽహృత్య పరిషేచనాన్తే ధాతాదీన్ పఞ్చవారుణం మూలహోమం హుత్వా బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥

—* నామకరణమ్ *—

అథ పఞ్చాశత్సుదినే ష్వేకస్మిన్ దినే పుణ్యేనక్షత్రే స్వదక్షిణత ఆసీనస్య కుమారస్య నామదధాతి జాతకాగ్నావాఘారంహుత్వా ఽగ్నింపరిస్తీర్య కుమారస్య శిరస్యక్షతానారోప్య పఞ్చవారుణం ప్రాజాపత్యం స్విష్టాకారంచ హుత్వా త్రివృత్ప్రాశయిత్వా దీర్ఘాన్త మభినిష్ఠాన్తంవా ఽఽదిమధ్యయోఘోషవర్ణసహితందవ్యన్తస్థం సంయుక్తాక్షరపదస్వరం ద్వ్యక్షరం చతురక్షరంవా నామనిర్దిశే దపివా స్వీత్యుపసర్గస్స్యాత్తదేవప్రతిష్ఠితంభవతి మమ నామేతి కుమారస్య గోత్రనామనిర్దిశ న్యథోక్తనామని ర్దిశతి నక్షత్రనామచ తద్రహస్యంభవత్య గ్న్యాధానాత్పరం స్వకర్మాన్తం నామభవతి పుష్పగన్ధాక్షత దూర్వాద

కా న్నమమాదాయ శాఙ్కరిరివేత్యాదిభిః కుమారస్య
పాదాదిశిరో న్తేషు నిర్వపతి నన్దేత్యాదిభిః కుమార్యాః పు
ణ్యాహ మన్త్రపరిషేకం కుర్యాత్ ॥

—* వర్షవర్ధనమ్ *—

అథ వర్షవర్ధన మాఘారం హుత్వా కుమారస్య
యస్మిన్నక్షత్రే జన్మ భవతి తదాద్యష్టావింశత్యధిదేవతా న
క్షత్రాణి జుహుయా దార్షభం వైరమణ మగ్నీషోమీయం
వైష్ణవం ధాతాదిమూలహోమం యద్దేవాది కూశ్మాణ్డహో
మంచ హుత్వా ఽన్తపరిషేకం కుర్యా దేవం ప్రతిసంవత్స
రం ప్రతిసంస్కార ముపనయనాజ్జుహోతి తతో వ్రతబన్ధవి
సర్గే ష్వాసమావర్తనాజ్జుహోతి సమావృత్తస్య యద
హ్నా వివాహ స్తదాదిసర్వసంస్థేషు జుహో త్యేవం వర్తమా
నస్య యదాఽష్టమాసాధికాశీతి వర్షాణిభవన్తి సదృష్టస
హస్రచన్ద్రోభవతి తం పుణ్యకృత్తమం బ్రహ్మశరీర మామ

—* శతాభిషేకః *—

నన్తి తస్మాదాపూర్వమాణపక్షే పూర్వేద్యురేవ నాన్దీము
ఖం కృత్వా పరేద్యుర్గపూర్వాహ్ణే ఽగ్నిముపసమాధాయా
ఘారాన్తే పూర్వవద్ధుత్వా పూర్వవత్పుష్పాదీన్ గృహీత్వా
కపిలఇవేతిద్వాభ్యాం వృద్ధస్య కపిలేవేతివృద్ధాయాః శిరసి
నిక్షిప్య గ్నేర్గపూర్వతః స్థణ్డిలంకృత్వా పఞ్చకలశానాదా
య మధ్యేచైకం ప్రాగాదిచతుర్దిక్షుచతురో నిక్షిప్యైకద

నాపూర్య మధ్యే బ్రహ్మాణం పురతః ప్రజాపతిం దక్షిణేపర
మేష్ఠినం పశ్చిమే చతుర్ముఖ ముత్తరే హిరణ్యగర్భం చావా
హ్యాపో హిరణ్యపవమానై స్స్నాపయిత్వాభ్యర్చ్య హవి
ర్నివేదయే ద్రత్నాక్షతారోపణమేకే సమామనన్త్యాయు
ష్టే విశ్వత ఆయుర్దా ఇతి ద్వాభ్యాం హుత్వా యాసుగన్ధా
యాప్రిచ్యాదిభిః కలశై ర్యథాలిఙ్గమభిషిఞ్చ్య దేవత్యా
ది సర్వత్రానుషజతి ; అథైనం వస్త్రాదిభి రలంకృత్యోద్వయ
మిత్యాదితిస్రభిర్వస్త్రం నంకారయే దేనం విష్టరమారోప్య రౌక్మే
కాంస్యే వా పాత్రే గవ్యం ఘృతమాపూర్య తస్మిన్సువర్ణంని
క్షిప్య తదఘృతం దాపయే దాయురసీత్యసౌ తన్నిమీ
లనేత్రల నంపశ్యే త్సువర్ణ ఘృత యుతం పాత్రం బ్రా
హ్మణాయ దద్యా త్పుణ్యాహ మన్త్రహోమం గృహ దేవ
తాపూజనం గోభూదానాదికం బ్రాహ్మణభోజనంచ కృ
త్వా రథాదియానేన గ్రామం ప్రదక్షిణీకృత్య సాయంకా
లే స్థణ్డిలంకృత్వా శ్వేతవస్త్రమాస్తీర్య పిష్టేనసహస్రంసో
మరూపాణి కృత్వా తస్మిన్సోమమావాహ్య కుముదపత్రై
రభ్యర్చ్య తద్దక్షిణే రోహిణీగణం తదుత్తరేఽనావృష్టిగణం
చాభ్యర్చ్య రాజతపాత్రే శ్వేతపద్మకదళ్యాది దపశైర్వా
ప్రత్యేకం పాయసం హవిర్నివేద్య బ్రాహ్మణేభ్యో యథా
శక్తి దక్షిణాం దత్వా వృద్ధిం శాన్తిం పుష్టిం స్వర్గం చాప్నోతీ
తి విజ్ఞాయతే॥ —* అన్నప్రాశనం *—

అథ జాతకాది షష్ఠే ఽష్టమే వా ఽన్నప్రాశనం కు

ర్యా దాఘూరాన్తే ధాతాదీన్ మూలహోమం హుత్వా పూర్వావర్తిని వృత్త్యాశయిత్వా పాత్రిఙ్ముఖ మలంకార యుక్త మాసనస్థితం కుమారం భూరసామీతి పాదుసమ న్నంపాత్రిశయే ద్రసంప్రాశయామీతి సర్వత్రానుషజతి సం బుద్ధ్యై నామనిర్దిశతి యోగేయోగ ఇత్యాచమనందత్వా ఉత్థాఉన్తగపరిషేకః॥——*ప్రవాసాగమనమ్*——

అథ ప్రవాసాగమన మపూప పుష్పాక్షతాదీంత్సం భృత్య కుమారేణసహ శకునసూక్తంజపన్ గుహాలయంగ త్వా ప్రదక్షిణంకృత్వా ప్రణమ్యాభ్యర్చ్య పూపాదిని వేద్య కుమారేభ్యగప్రదాయ తచ్ఛేషేణ గుహస్య శేషమి తి షష్ఠ్యాంతన్నామనిర్దిశన్ కుమారం పుష్పాదినాలంకృ త్య శాంతింజప్త్వా గృహంప్రత్యేత్య సోమస్య త్వేతి కుమా రమజ్య ఆధాయా యుషేవర్చసఇతి మూర్ధ్న్యవఘ్రాయ వృషభంప్రణమ్య అంగుళీ గృహీత్వా ఉగ్నిరాయుష్మా నిత్యాదిభిగ కనిష్ఠాదివిసృజ్య యుష్టేవిశ్వతఇతి దక్షిణక ర్ణే ప్రతిష్ఠావాయావితి వామేజప్త్వా గురుభ్యద్ప్రణామం కారయేత్॥ ——*పిణ్డవర్ధనమ్*——

అథ పిణ్డవర్ధనంపాదప్రక్షాళనార్థ ముదకందత్వా సపిణ్డైశ్శ్రోత్రియైస్సహ కుమారంభోజయిత్వా పుణ్యాహం స్వస్తివాచనంచకుర్యాత్॥——*చౌలమ్*——

అథ జాతకాది ప్రథమె తృతీయె పఞ్చమేవావర్షే

చౌళంకుర్యా దాఘారాన్తే మూలహోమంహుత్వా ఽగ్నేః
పశ్చిమే కుమారం ప్రాఙ్ముఖం సాలంకార మాసయిత్వా
శివో నామాసీతి క్షురమాదాయ శివానోభవథేతి శిలాయాం
తీక్ష్ణీకృత్య గోదానమున త్త్రీవతి గురవేగాందద్యా దాపఉన్ద
న్త్విత్యద్భిస్స్నిగ్ధంసిచ్య ఓషధే త్రాయస్వైనమితి సాక్ష
తాంకుర ప్రాగుత్తరాగ్రా కుమారస్యశిరసి దర్భాన్నిధా
య స్వధితే మైనమిమితి క్షురంనిధాయో ధర్వాంగ్రామో యె
నావప ద్యేనపూషా ఽసావాయుషేతి ప్రాగాదిప్రదక్షిణం
ప్రతిదిశం ప్రతిమన్త్రంసదర్భరోమాణి ప్రవపతి జ్యోక్చ
సూర్యమితి కులధర్మేణ షిఖాక్రమేణవా చూడావ్యభజే దు
త్తరతో మాతా బ్రహ్మచారీవా గోశకృతాయుతే శరావె
కేశాన్నియమ్యోదమహామిత్యౌదుమ్బరమూలే దర్భస్త
మ్బే గోష్ఠే వోపగూహతి స్నాతంస్వలంకృతం స్వదక్షిణ
తో నివేశ్య పఞ్చప్రాయశ్చిత్తానిధాతాదిపఞ్చవారుణ మూ
లహోమంహుత్వా పుణ్యాహం నాపితమన్నేనతర్పయిత్వా
గురవేదక్షిణాందత్వా దేవతాపూజనం బ్రాహ్మణభోజనం
కుర్యాత్॥ ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే
తృతీయప్రశ్నే షష్ఠప్రకరణమ్॥

